

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ ТА ФРАНЦУЗЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

До захисту допустити:

Зав. кафедри

_____ Кажан Ю.М.
(підпис) (ПІБ завідувача кафедри)
« ___ » _____ 2021 р.

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ З МЕТОЮ
ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ
ТА ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ**

Кваліфікаційна робота здобувача
вищої освіти другого (магістерського) рівня
освітньо-професійної програми «Середня освіта.
Мова і література (німецька)»
Баркової Вероніки Вікторівни

Науковий керівник:

Кажан Ю.М., кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри німецької та французької філології

Рецензент:

Яцюк І. Я., кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри німецької філології та методики
викладання німецької мови Тернопільського
національного педагогічного університету імені
Володимира Гнатюка

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою _____
Секретар ЕК _____
« ___ » _____ 2021 р.

Маріуполь – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	12
1.1. Особливості впровадження засобів інтернет-ресурсів в навчально-виховний процес навчальних закладів	12
1.2. Педагогічні особливості інформатизації освітнього процесу та психологічні особливості учнів старшої школи	16
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	33
2.1. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні німецької мови	33
2.2. Практичні аспекти готовності викладачів німецької мови до застосування інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи	46
2.3. Дослідна перевірка використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи (на матеріалах власних розробок)	51
Висновки до розділу 2	61
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність теми роботи. На етапі розвитку системи освіти України пріоритетну роль у навчанні грає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних методів. Відомо, що задля конкурентоспроможності на сучасному світовому ринку потрібно знати як іноземні мови, так й вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності. Інформаційні технології стають визначальним чинником соціально-економічного прогресу країн, спільнот та окремих людей. Водночас запровадження сучасних технологій у освіту залежить від вирішення спільних проблем та тенденцій розвитку інфраструктури країни, підготовки кваліфікованих кадрів у сфері застосування інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформатизація закладів загальної середньої освіти – реалізація комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня підготовки фахівців шляхом розширення сфери використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальній та науково-дослідній роботі, в управлінні навчальним процесом. Усвідомлення фундаментальної ролі інформації у суспільному розвитку та величезні темпи зростання інформатизації навчання зумовили необхідність використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання. Для сьогоденного учня, який має жити в інформаційному суспільстві майбутнього, сучасні інформаційно-комунікаційні технології повинні стати невід’ємною частиною в процесі навчання, щоб стати висококваліфікованим фахівцем. Тому використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є актуальною проблемою сучасної освіти.

Під інформаційною технологією розуміється сукупність методів і технічних засобів збору, організації, зберігання, обробки, передачі та подання інформації, що розширюють знання людей та розвивають їх можливості з

управління технічними та соціальними процесами. В останні роки термін «інтернет-ресурси» часто виступає синонімом терміна «інформаційно-комунікаційні технології», оскільки всі інформаційно-комунікаційні технології нині так чи інакше пов'язані із застосуванням комп'ютера. Проте термін «інформаційно-комунікаційні технології» набагато ширший і включає «інтернет-ресурси» як складову.

Інтернет-ресурси - це широкий спектр цифрових технологій, що використовуються для створення, передачі та розповсюдження інформації та надання послуг, йдеться про зв'язок та засоби Інтернет-ресурсів.

Інтернет-ресурси мають колосальні інформаційні можливості та надають не менш вражаючі послуги. Комп'ютер, з відповідним програмним забезпеченням та засоби телекомунікацій разом з розміщеною на них інформацією входять до тієї групи засобів комунікаційних технологій, за допомогою яких ми не тільки дізнаємося про проблеми, що відбуваються навколо нас, але й отримуємо додаткову інформацію, відкриваємо для себе нові горизонти, поповнюємо багаж своїх знань, необхідні для вивчення іноземних мов.

Застосування інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови сприймається як інноваційний підхід у побудові процесу навчання та підготовки учнів. Це зумовлено тим, що саме комп'ютеризація та застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій є можливістю, яка допоможе створити нову систему освіти.

У керівних документах України як пріоритетна мета інформатизації освіти проголошується глобальна раціоналізація інтелектуальної діяльності за рахунок використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, радикальне підвищення ефективності та якості підготовки фахівців з сучасним типом мислення.

Актуальність вирішення завдання використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи, недостатня дослідженість її теоретичних та методологічних аспектів, наявність величезних перспектив та велика значущість для подальшого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій загалом зумовили вибір теми кваліфікаційного дослідження.

Об'єктом нашого дослідження є формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи.

Предмет дослідження – використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи.

Ступінь вивченості теми та джерельна база дослідження. В даний час є ряд праць вітчизняних вчених-педагогів і методистів, які досліджували дидактичні аспекти інновації, такі як гуманізація, інтеграція та диференціація навчальних дисциплін, які чітко простежуються у працях сучасних дослідників. Питанням підготовки педагогів до комп'ютеризації навчально-виховного процесу та використання нових інформаційних технологій навчання присвячені роботи Т. Шукурова, Н. Шоева, М. Муллоджанова, К. Тухлієва, Ш. Шодмонова, Ф. Комілова, А. Додіхудоєва, Н. Мехмонова, К. Кодирова, А. Мірзоєва, С. Негматова, С. Авганова та ін.

У практиці закладів освіти в Україні нині домінують традиційні методи та засоби навчання, зберігається класична структура навчального процесу, в якій залишається мало місця дидактичним інноваціям та інформаційним технологіям навчання.

Причинами цього, з одного боку, є відсутність розроблених методик впровадження програмних засобів навчального призначення та контролю знань для закладів освіти, а також відповідної літератури щодо їх створення. З іншого боку, існує проблема психологічної готовності та методичної підготовки

викладачів та учнів до використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання та контролю.

Вивчення досвіду роботи закладу освіти (заклад загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області) показало, що учні та викладачі не мають необхідного рівня інформаційних знань, що не відповідає сучасним вимогам у підготовці спеціалістів. Тому використання інформаційно-комунікаційних технологій має знайти своє місце у базовій підготовці майбутніх спеціалістів та педагогів. Наше дослідження присвячене підготовці учнів до життя у сучасному інформаційному суспільстві, створенню технології навчання німецької мови за допомогою засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та підвищення інформаційної грамотності.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити доцільність та ефективність використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- 1) проаналізувати особливості впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховний процес навчальних закладів;
- 2) з'ясувати педагогічні особливості інформатизації освітнього процесу, та психологічні особливості учнів старшої школи;
- 3) розглянути зміст та структуру іншомовної комунікативної компетентності та з'ясувати роль та місце компетентності читання та говоріння в її структурі;
- 4) дослідити процес застосування інтернет-ресурсів у вивченні німецької мови та розробити вправи з їх використанням;
- 5) визначити практичні аспекти готовності викладачів німецької мови до застосування інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи;

б) провести дослідну перевірку використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи.

Методологічна основа роботи. Для визначення переваг та ефективності використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні німецької мови у закладі загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області було проведено педагогічний експеримент, у якому взяли участь 58 школярів старших класів та 3 викладача німецької мови.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Впровадження в практику викладання німецької мови компетентнісного підходу, впровадження кращих європейських практик з удосконалення освіти у закладах середньої ланки, з удосконалення оцінки ефективності навчальних програм з німецької мови активізує процес імплементації і європейського законодавства загалом, сприяє входженню України у світовий освітній простір. Тому, результати дослідження можуть стати основою для поглиблення знань з доцільності та ефективності використання інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи

Апробація результатів кваліфікаційної роботи та публікації. Апробацію результатів кваліфікаційної роботи було частково представлено нами у наступних публікаціях:

- Збірник наукових статей Vox Philologi (X випуск). – МДУ, 2021. – С. 28-40;
- Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти «Мови і літератури в політкультурному суспільстві» (10 листопада 2021р.) – МДУ, 2021. – С. 32-34.

Логіка дослідження, його мета і завдання зумовили наступну структуру кваліфікаційної роботи: вступ, два розділи, що мають 5 підрозділів, висновки до

кожного розділу, 6 таблиць та 8 рисунків, загальні висновки, список використаних джерел, загальною кількістю 86 найменувань, з яких 23 – іноземними мовами. Крім того у Додатку А представлений орієнтовний план заняття з німецької мови із використанням Інтернет-ресурсів, у Додатку Б перелік інтернет - ресурсів. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 80 сторінок, з них 65 сторінок основного тексту

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

1.1. Особливості впровадження засобів інтернет-ресурсів в навчально-виховний процес навчальних закладів

Широке використання інформаційних ресурсів, що є продуктом інтелектуальної діяльності найбільш кваліфікованої частини працездатного населення суспільства, визначає необхідність підготовки у підростаючого покоління творчо активного резерву. З цієї причини стає актуальною розробка певних методичних підходів до використання засобів сучасних інформаційних технологій для реалізації ідей розвиваючого навчання, розвитку особистості школяра. Зокрема, для розвитку творчого потенціалу індивіда, формування у нього вміння здійснювати прогнозування результатів своєї діяльності, розробляти стратегію пошуку шляхів і методів вирішення завдань як навчальних, так і практичних.

Сьогодні всі навчальні заклади країни оснащені засобами сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що робить спроможним адекватне функціонування Інтернет-ресурсів (таблиця № 1).

При Міністерстві освіти і науки України існує Департамент забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій. Серед пріоритетних завдань департаменту – участь у реалізації державної політики в галузі інформаційно-комунікаційних технологій у сфері освіти і науки. Департамент призначений для розробки і реалізації проектів комп'ютеризації навчальних

закладів, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес.

Таблиця 1.1.1.

Засоби забезпечення роботи Інтернет-ресурсів

Словники	Дозволяє швидко знайти потрібне слово, часто з урахуванням морфології та можливістю пошуку словосполучень.
Навчальні посібники та підручники	Містить наукові знання з певної навчальної дисципліни відповідно до цілей навчання, встановлених програмою та вимогами дидактики.
Мобільні додатки	Допомагають учню швидко та цікаво вивчати новий матеріал, практикуватися у вимові, читанні, аудіювання та письмі.
Відеоуроки	Один із форматів дистанційного навчання, який передбачає передачу навчального матеріалу через відеозапис

Департамент впроваджує роботи по створенню корпоративної комп'ютерної мережі в навчальних закладах, по впровадженню автоматизованих систем управління навчальною і навчально-методичною роботою, здійснюють моніторинг за діяльністю закладів в частині технічного забезпечення, якості організації та управління навчальним процесом, а також

створюють бази навчальних і наукових комп'ютерних програм [39, с. 52]. Фахівці Департаменту здійснюють технічне та програмне забезпечення роботи в мережі Інтернет, бібліотеки, планово-економічного відділу, відділу кадрів, бухгалтерії, навчальної частини закладів, спеціалізованих комп'ютерних класів. У багатьох навчальних закладах по країні є електронні читальні зали з доступом в Інтернет, навчальні комп'ютерні аудиторії, електронні дошки і зали для проведення відеоконференцій.

Департамент проводить певну роботу, спрямовану на підвищення інформаційної грамотності викладачів і школярів. Не секрет, що багато школярів, особливо що живуть в містах, є досвідченими користувачами, в той час як їх викладачі не мають навіть початковими знаннями в комп'ютерній області. У інститутах підвищення кваліфікації викладачів так само проводяться курси підвищення кваліфікації в галузі інформаційних технологій, які дають викладачам потужний поштовх для активного використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях і в самостійній роботі [63, с. 141]. Адже, не забезпечивши належного рівня викладання неможливо виховати технічно грамотних людей, навіть надавши вихованцям найсучасніше комп'ютерне обладнання.

Багато досліджень присвячені проблемам інформатизації навчання в навчальних закладах України та країн ближнього зарубіжжя. Особливий інтерес у формуванні нової парадигми освіти України, заснованої на вдосконаленні інформаційного середовища, розробки і впровадження в педагогічну практику сучасних інформаційних і телекомунікаційних засобів, а також передових технологій навчання, становлять дослідження сучасних науковців.

Питання інформатизації освіти привернули увагу вітчизняних вчених, які досліджували дидактичні принципи при комп'ютерному навчанні в школах, формування готовності майбутнього вчителя до комп'ютеризації навчально-

виховного процесу та педагогічні особливості формування інформаційної культури при вивченні курсу інформатики [17, с. 91].

Аналіз практики підготовки сучасних фахівців показує, що, незважаючи на високу потребу впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховний процес навчальних закладів, цілеспрямовано у вивченні німецької мови такий процес не організовується, не забезпечується інтеграція змісту дисципліни в аспекті розвитку інформаційних технологій. Розвиток і саморозвиток інформаційної грамотності майбутніх фахівців багато в чому відбувається стихійно. Результати експериментальних досліджень показують, що рівень знань інформаційно-комунікаційних технологій, мультимедійних та Інтернет-технологій у школярів не дотягує до норми [73, с. 89]. Багато школярів відчувають труднощі, пов'язані з пошуком, сприйняттям, переробкою і трансляцією інформації, не можуть користуватися інтерактивними самовчителями, педагогічними програмними засобами, електронними словниками та ін. Разом з тим, в практиці середньої освіти є умови і передумови для цілеспрямованого використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні німецької мови, проте в даний час така робота не ведеться.

Багато в чому таке положення пов'язане з відсутністю необхідних теоретичних і методичних розробок. Незважаючи на велику кількість наукових робіт, які досліджують проблему інформатизації середньої освіти, є багато яких розглядається проблема використання сучасних Інтернет-ресурсів у навчанні німецької мови.

1.2. Педагогічні особливості інформатизації освітнього процесу та психологічні особливості учнів старшої школи

Інтернет-ресурси використовують на заняттях з вивчення німецької мови в якості демонстраційного і ілюстраційного матеріалу. У викладача з'являється можливість показати презентацію, в якій поетапно демонструються всі операції виготовлення того чи іншого об'єкта вивчення. Це призводить до візуалізації і доступності навчально-практичного матеріалу. Ще одним аспектом використання технологій Інтернет-ресурсів є можливість удосконалення абстрактного мислення в процесі моделювання тих чи інших проектних завдань.

У школярів, які працювали хоча б рік з інтернет-ресурсами, відзначається більш розвинене, динамічне комбінаторне мислення, вміння планувати і раціонально будувати свої дії, правильно відбирати і організовувати дані, точно, однозначно ставити мету, працювати з більшою віддачею, що можливо лише при високій емоційній зацікавленості. При цьому виробляється акуратність, точність, обов'язковість.

Один з найбільш істотних психолого-педагогічних чинників, супутніх інформатизації навчання, впровадження програм та мобільних додатків в навчальний процес, який пов'язаний із підвищенням індивідуалізації навчально-пізнавальної діяльності школярів [73, с. 16]. Ця особливість інформаційного навчання корисна, оскільки дозволяє диференціювати труднощі навчальних завдань з урахуванням індивідуальних можливостей школярів, вибрати оптимальний темп навчання, підвищити оперативність і об'єктивність контролю і оцінки результатів навчання. При реалізації найважливіших психолого-педагогічних функцій навчання в умовах інформатизації можливий гострий дефіцит взаємодії викладача та школяра; живого слова викладача, що виконує найважливіші функції: виховну, розвиваючу, освітню. Інтернет-ресурси цілком можуть взяти на себе виконання навчальних функцій, не кажучи вже про

функції тренувального характеру, орієнтованих на закріпленні знань, умінь, навичок. На цьому етапі з'являється дефіцит людського спілкування, позначеного емоційно-особистісними відносинами і створюється той неповторний психологічний мікроклімат, який сприяє стимулюванню навчально-пізнавальної активізації школярів [20, с. 552]. У процесі інформаційного навчання необхідно враховувати ті психолого-педагогічні закономірності, які пов'язані з формуванням відповідних емоцій.

Було б серйозною помилкою вважати, що інформаційне навчання покликане лише забезпечити процес навчання. Йдеться про інше – в умовах раціонально здійснюваної інформатизації процесу навчання набуває нової якості, воно стає інтелектуально багатшим, творчим, але не більш легким, ніж в умовах навчання з використанням Інтернет-ресурсів [51, с. 53]. Тому головною помилкою сучасних викладачів стає повне занурення в інформаційні технології, забуваючи часом про всі інші складові педагогічного процесу.

При цьому особливо відзначимо, що реалізація соціального замовлення, обумовленого інформатизацією сучасного суспільства, передбачає:

- підготовку висококваліфікованих фахівців в області сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- підготовку учнів до роботи з технологіями Інтернет-ресурсів [68, с. 72].

Розвиток і вдосконалення інформаційного середовища сфери середньої освіти залежить від забезпечення системи освіти, як в цілому, так і кожного навчального закладу окремо спеціалізованими підрозділами, пристосованими для організації діяльності із засобами сучасних технологій Інтернет-ресурсів.

Серед переваг на користь використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у освіті можна виділити наступні моменти:

- у кожної людини, і у педагога в тому числі, бувають помилки, неточності;
- викладач до кінця робочого дня втомлюється, що збільшує кількість таких помилок;

- кожен викладач не може мати повноцінних і абсолютних знань з якогось питання;
- викладач не має можливості підійти індивідуально до кожного школяра, і при цьому підтримуючи у дітей в цілому рівень складності знань на рівні актуального розвитку кожного школяра;
- викладач, як людина, має власну психіку, і у кожного викладача незалежно від його рівня і досвіду роботи можуть з'являтися «улюбленці» в групі, а, отже, і протилежні їм – нелюбимі діти, що вкрай несприятливо впливає на освітній процес в цілому [59, с. 331].

Особливостями ж засобів інформаційно-комунікаційних технологій є зовсім протилежні властивості.

Для Інтернет-ресурсів не відомий такий людський недолік як суб'єктивізм по відношенню до інших людей (особливо з огляду на той факт, що додатки створюють, як правило, безліч людей з відмінними один від одного уявленнями) [34, с. 186].

Інтернет-ресурси забезпечують не тільки процес навчання, а й розглядаються як специфічний засіб, своєрідний «інструмент» допомоги педагогу. Реалізація даного підходу при вивченні в школах цілого ряду навчальних дисциплін дозволяє зробити висновок про те, що сучасні інтернет-ресурси є перспективними і можуть бути рекомендовані в якості основи для організації навчально-виховного процесу в школах.

На сьогоднішній день поки не існує такого комп'ютера, який міг би повністю замінити педагога, але вже сьогодні існують інтерактивні самовчителі, педагогічні програмні засоби, електронні підручники і дошки, проводяться експериментальні інтерактивні уроки з викладачами роботами. Програми з дистанційного навчання розвиваються швидкими темпами і дають можливість прогнозувати подальше зростання на ринку даної продукції, з чого неважко зробити висновок, що в подальшому, в тому числі і в нашій країні, будуть

розвиватися і нарощуватися темпи освоєння сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освіті.

Ресурси німецькомовних сайтів представляють собою набір систематизованих вихідних матеріалів, які як «конструктор» можна використовувати в зручній для викладача формі і обсязі. Елементами такого «конструктора» виступають гіпертекст (літературні джерела), ілюстрації, анімації, тобто тексти і e-mail-повідомлення. Збираючи елементи такого «конструктора», викладач робить підбірки матеріалу до заняття, групує дидактичний матеріал, електронні збірники текстів, «приміряє на себе» різні прийоми роботи колег з різних країн, які представлені в мережі www у вигляді текстів [20, с. 20]. Обмін індивідуальними листами по електронній пошті дозволяє вести реальний діалог з колегами, перевіряти свою письмову мову; дозволяє формувати вміння виражати себе, запитувати додаткову інформацію, здобувати досвід професійного спілкування з носіями мови, що вивчається і культури, а також мережевої взаємодії з колегами через форуми, чати, сайти, webкольца віртуального об'єднання викладачів німецької мови.

Німецькі портали, пошукові системи, сайти німецьких університетів і Гете-інститутів всіх країн світу дозволяє визначити німецькомовний кіберпростір, як унікальне методичне забезпечення, а головне, багатожанрове всеосяжне інформаційне середовище, що включає величезні масиви інформації, що дозволяє наповнювати навчальний процес небаченим раніше обсягом інформації, як за кількістю, так і за мобільністю відшукування і використання [41, с. 178].

Школярі отримують уявлення про різні інформаційні осередки німецькомовного кіберпростору, беруть участь в проектах, форумах, чатах, що створює сильну мотивацію для їх самостійної пізнавальної діяльності. Спільна робота стимулює дітей на ознайомлення з різними точками зору на досліджувану проблему, на пошук додаткової інформації, на оцінку

одержуваних власних результатів. Наприклад, школярі висловлюють бажання обговорити деякі явища повсякденного життя в німецькомовних країнах (сім'я, навчання, одяг, дозвілля і т.д.). Так само цікавим виявилось порівняння того, як українські та західні ЗМІ висвітлюють одні і ті ж події і явища [62, с. 84]. Обговорення проміжних результатів, дискусії, реферати знаходять іншу якість, оскільки вони містять не тільки матеріал підручників і довідників, а й точки зору партнерів по e-mail листуванню, чату з інших регіонів світу, «іншу інтерпретацію фактів, явищ».

Школярі можуть усвідомити багато явищ по-іншому і досліджувати їх з різних точок зору. Є можливість здійснювати опосередковано міжособистісне спілкування, передаючи один одному повідомлення у вигляді тексту і зображення, забезпечуючи тим самим стійку мотивацію пізнавальної діяльності [72, с. 13]. Практична робота сприяє зануренню в реальне мовне середовище, оскільки зміст матеріалів мережі www включає також думки, почуття, ідеї, ситуації цікаві для школярів і такі, що мають значення в їх житті. При оволодінні певними вміннями вони можуть самостійно знаходити пропонувані в Інтернеті міжнародні проекти і приєднуватися до них за власною ініціативою для обговорення різних питань на цікаві для них теми. Така робота в значній мірі підвищує зацікавленість школярів і дозволяє ефективно впроваджувати прийоми активної взаємодії на діалоговій основі [4, с. 16].

Слід зупинитися на використанні ігор в мережі, які забезпечують реалізацію розвиваючого навчання. Віртуальна гра – це засіб моделювання навколишньої дійсності і методичний прийом навчання одночасно. Ігри з використанням Інтернет-ресурсів діляться умовно на три групи:

- 1) традиційні ігри, що використовують поряд зі звичайними інформаційними ресурсами та Інтернет-ресурси;
- 2) Інтернет-технології використовуються в якості засобів комунікації («Casanova»)

3) Інтернет-ресурси виступають в ролі об'єкта гри (схема 1).

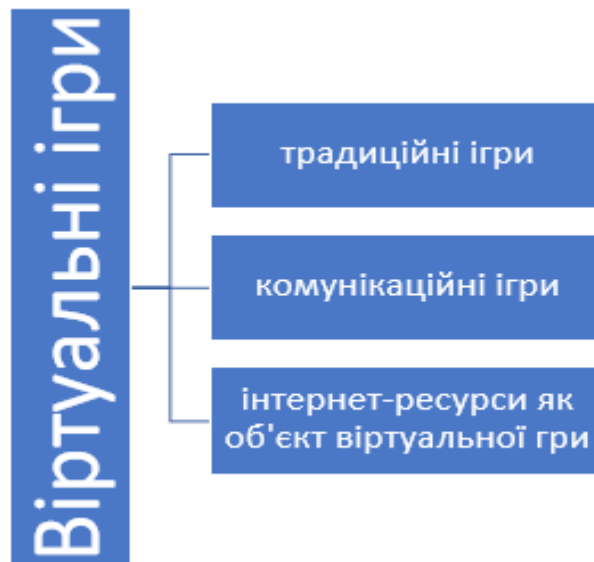

Рис. 1.2.1 Класифікація навчальних віртуальних ігор

Основою таких ігор є пошук в Інтернеті. Виняткові можливості в процесі навчання іноземної мови Інтернет надає для формування умінь читання та писемного мовлення, а точніше для оволодіння засобами спілкування в письмовій формі. Комп'ютер, поряд з чистою функцією «друкарської машинки», здійснює і функцію комунікації через e-mail; виникають комп'ютерні online-продукти у мережі Інтернеті [50, с. 115]. При цьому листи отримують нову роль. Діти сприймають лист, як процес, який з використанням комп'ютера, проходить у них перед очима. Крім того, учень отримує зворотний зв'язок, відповідь на свій лист. Комп'ютер, як засіб, більш «прозорий» під час самого процесу письма. Викладач більше не єдиний читач цих робіт [17, с. 560]. Екран монітора стає важливим засобом навчання в діалозі «викладач – учень», «учень - учень». Процес листування закінчується готовим спільним продуктом, адже лист можна бачити на екрані монітора.

Отже, що стосується листування, то: по-перше, Інтернет дозволяє вступати в письмову контактну комунікацію в режимі реального часу,

створюючи унікальну автентичну ситуацію діалогічного спілкування в письмовій формі. При цьому діяльність з написання тексту включається в рамки конкретного акту комунікації з урахуванням особистості адресата, ситуації комунікації і цілей створення повідомлення. По-друге, Інтернет забезпечує можливості реалізації комунікативного підходу до навчання письма [69, с. 38]. З цієї точки зору важливим є процес «соціалізації» писемного мовлення, оскільки повідомлення в мережі Інтернет стають потенційно доступними користувачам у всьому світі, що значно підвищує відповідальність того, хто пише; по-третє, процес створення тексту в мережі Інтернету стимулює учнів до оволодіння різноманітними «технологіями» листування з використанням допоміжних комп'ютерних засобів (наприклад, написання документа на базі шаблону), а також допомагає їм усвідомити необхідність ретельного обмірковування, переписування і корекції власного тексту [45, с. 217].

Але існує відмінність між сприйняттям тексту на папері і онлайн - текстом. Текст з екрану (web-текст) читається швидше і більш поверхнево. Це спостереження зв'язується з питаннями процесу розуміння через читання з екрану [54, с. 41]. Текст на папері має одну поверхню, а у web-тексту їх кілька, і зміст web-сторінок можна легко змінити, тому що той, хто читає з екрану повинен швидко «схоплювати» текст для розуміння. Поверхня читання і швидкість читання - це два аспекти читання в системі он-лайн. Швидкість читання вимагає певних умінь. У цьому випадку мова йде про переглядове читання, яке служить швидкому розумінню теми та змісту [13, с. 37].

Швидке розуміння прочитаного вимагає також певних навичок. Таке читання відповідає глобальному читанню, що необхідно для розуміння загального змісту тексту. Для цільового опрацювання тексту з глибоким розумінням і виконанням завдань потрібне інтенсивне читання [18]. І, нарешті, потрібно відзначити, що дистанційне навчання також проходить тільки в письмовій формі, а тому нерозривно пов'язане з навчанням письма та

писемного мовлення в процесі роботи з комп'ютерною програмою і в ході передачі повідомлень. Необхідно враховувати і такі специфічні особливості як: 1) швидкість передачі даних, при якій дані практично синхронізуються під час операції написання-прочитання, що призводить до необхідності врахування реакції адресата і швидкій зміні стратегій побудови висловлювання; 2) високу вартість абонентської плати і часу роботи в мережі, що стимулює користувачів до раціонального використання часу і до ретельної підготовки інформації; 3) комп'ютерну форму презентації матеріалу, яка вчить користувача не тільки вибору оптимальних форм представлення на екрані різних видів інформації, а й організації переданого повідомлення (створення гіпертекстів), пошуку засобів виділення головної інформації в тексті і т.п. [47, с. 50].

З метою навчання іноземної мови, а саме – німецької мови, можна використовувати як вільне спілкування в мережах, так і спеціально організоване спілкування в режимах електронної пошти, електронної конференції, дошки оголошень. Широко поширеною формою застосування Інтернету під час навчання іноземної мови є телепатичне листування, тобто організоване спілкування за допомогою телекомунікаційних мереж: листування між окремими учнями і між цілими групами, обмін повідомленнями між навчальними закладами різних міст і навіть країн [23, с. 182]. У цьому випадку викладач грає роль організатора роботи, який допомагає спланувати листування, законспектувати послання, скласти колективну відповідь. В даний час найбільш відомий досвід організації електронного листування між учнями країн Європейського союзу, як, наприклад, в проекті, реалізованому між університетом в Бохум і університетом в Сан-Франциско (США) [9]. При цьому вони створили наступні елементи інтернет-комунікації:

«Поштова скринька» – для листування учнів і викладачів в режимі вільного спілкування;

«Інформаційна сторінка» – інформаційна електронна сторінка, що дозволяє учням і батькам дізнаватися про все, що відбувається в навчальному закладі (про поточну успішність кожного учня або навіть про меню в їдальні);

«Форум» – сеанси доступу до телеконференцій на різних серверах і колективна робота в режимі інформаційного обміну з іншими навчальними закладами.

Інтернет застосовується не тільки в якості інформаційної системи або інструменту спілкування, а й для організації колективної роботи, наприклад, при створенні свого номера газети, причому тими, кого навчають у різних навчальних закладах, або в режимі так званого «інтерактивного листа», листах типу «patchwork» [5].

В Інтернеті є вже досвід організації інтерактивної рольової гри за участю студентів університету м Білефелда (керівник проекту М. Berghoff) під назвою «Der Fremde». У цій комп'ютерній рольовій грі відтворюються епізоди з життя мешканців віртуального житлового будинку. За допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку в цій грі не тільки колективно пишуться біографії персонажів, але і моделюються різні ситуації спілкування: персонажі ведуть особисте і офіційне листування (листи, оголошення, розпорядження і т.д.), здійснюють записи (запис телефонних розмов, замітки в особистих щоденниках і т.д.) [5]. Єдиним обмеженням і умовою участі в даній рольовій грі є дотримання «загальної канви життєвих ситуацій». Тема і зміст заняття визначається інтересами і цілями учнів і ситуацією. Слід особливо відзначити, що паратексти, розриви синтаксичних конструкцій, обриви речень, еліпси (пропуски в мові або в тексті, структурна «неповнота» в мовних конструкціях, коли підрядне речення вживається ізольовано, без головного речення), мовні взаємовпливи, інтернаціоналізми, діалектичні та соціолектичні вираження, надають розмові в віртуальному середовищі сленгового характеру [16, с. 221].

Основну роль в e-mail і чат-листуванні відіграють мовні конструкції «Привітання», «Питання-відповідь», «Прохання-речення», при цьому відзначаються плавні переходи від теми до теми, швидкий темп розмови, емотікуми, скорочення, вираження почуттів через навмисне розтягування голосних і приголосних в листі, наприклад:

- halloooo
- ok ,
- na wo bist du?
- ist bin in Prag
- und du?
- ich bin in Gießen,
- Freund, sprich mit uns.
- ich wünsche eine schöne Woche
- tschüssi: -)
- Ciao, gute Laune [14].

Для вивчення німецької мови можна взяти з Інтернету тексти, доступні на сьогоднішній день. Слід зауважити, що описати подібні тексти досить важко, тому що вони постійно змінюються. Так, використання чату для автономного вивчення німецької мови демонструється на сайті Гете-інституту «Deutsch lernen jetzt online» [49, с. 117]. Гіпертекстуальне навчальне середовище цього сайту «веде» учнів через інтертекстуальні і інтратекстуальні лінки до інфотекстів (Übersichtsseiten, Textseiten) і гіпертекстів (Aktivitätsseiten), що містять завдання «відкритого» типу, виконання яких вимагає виходу в модульні тематичні гіпертексти типу Schnipseltexte і Legotexte, а також і в e-тексти електронних енциклопедій і словників. У свою чергу, вся ця навчальна гіпертекстова мережа

пов'язана з комунікативними базами даних: тематичними чатами, e-mail тандемами, e-mail-спілкуванням з тьюторами сайту [35, с. 332].

Умови навчання із застосуванням Інтернет-технологій зумовлюють таку постановку мети навчання як оволодіння уміннями медіакомпетентності і навичками роботи в Інтернеті. В рамках навчання необхідно виділити і розробити вміння, які будуть потрібні для роботи в гіпертекстуальній системі Інтернет-ресурсів [74, с. 176]. Поряд з мовними вміннями майбутньому викладачеві необхідні і вміння та навички роботи з Інтернет-ресурсами. Так, Вольф (Wolff) класифікує навчальні стратегії як метакогнітивні (організація, самоврядування, самооцінка); когнітивні (повторення, реакція на нову інформацію, трансфер, узагальнення); соціально-афективні (кооперативна робота; питання для уточнення) [15, с. 242]. Стратегії організовуються в комплексні системи. Вольф (Wolff) розрізняє рівень стратегій, як різні комплексні когнітивно-дієві структури, при цьому кожен рівень з'єднується з нижнім (табл. № 1.2.1).

Таблиця 1.2.1.

Концепція комплексних когнітивно-дієвих структур

Рівень сприйняття	мовного	«Когнітивні універсалії»	Рівень виробництва	мовного
Оцінка		Автономний трансфер	Синтез	
Аналіз		Множинний трансфер	Зміни	
Розуміння		Простий трансфер	Застосування	
Розпізнавання		Знання	Репродукція	

Відповідно до цієї концепції виділяють: знання-вміння, що дозволяють застосовувати отриману інформацію в практичній діяльності; знання-трансформації, через які отримані раніше знання переносяться на рішення нових проблем (це вже рівень творчості). Так, діти повинні бути добре

поінформовані про кроки і цілі роботи з завданнями, що і гарантуватиме розуміння і ясність поставленої проблеми [71, с. 8]. Тому, хто навчається необхідні різні форми умінь, таких як: розвиток здібностей самостійно використовувати нові інформаційні технології; розвиток умінь в учнів розуміти і використовувати матеріали Інтернету при вивченні іноземних мов; оволодіння вміннями ведення кооперативної роботи в мережі; оволодіння основами спільної роботи з викладачами з інших країн; оволодіння вміннями пошуку та обробки матеріалів мережі www, вміннями верифікації, валоризації, синергування, структурування, редукування матеріалів мережі Інтернету; оволодіння мережевим стилем навчання, проектної роботи; вміння діяти в складних ситуаціях, що виникають при роботі в мережі www; вміння імпровізувати в віртуальному спілкуванні і мати розвинену фантазію; вміння бути комунікабельним, здатним до швидких змін; вміння діяти, згідно ситуації; вміння вибирати незвичайні і точні шляхи вирішення проблемних ситуацій; вміння діяти в незапланованих ситуаціях; вміння працювати з усіма доступними інформаційними ресурсами з іноземної мови в контексті своєї професійної діяльності; вміння самостійно здійснювати комунікаційну діяльність, спираючись на знання теорії і практики міжкультурної взаємодії; вміння позитивного настрою та подальшу самоосвіту [38, с. 85].

Усі зазначені раніше вміння – включають в себе здатність опанувати компетенції роботи з Інтернет-ресурсами: здійснювати конкретні мовні вчинки в говорінні і письмовому вираженні думок і приймати смислові рішення при читанні або аудіюванні (наприклад, виокремити основні факти, знайти узагальнююче судження). Існує думка, що у формуванні умінь взагалі немає необхідності, так як вони вже сформовані на рідній мові і повинні переноситися на іноземну. Теза про перенесення справедлива лише для тих випадків, коли мова йде про способи спілкуватися в найпростіших побутових ситуаціях [75, с. 63]. Однак, деякі вміння можуть викликати значні труднощі, якщо вони

відображають відмінності в національних культурах. Ще складніше досягнути тонкощі форм спілкування у віртуальному просторі. В цьому випадку викладачеві необхідна повна картина комплексу умінь, для того щоб бачити, які вміння становлять ядро комплексу умінь, які є факультативними [28, с. 24]. Це підкаже викладачеві оптимальну послідовність роботи над вміннями, допоможе виявити також точки перетину умінь.

У кваліфікаційному дослідженні мовні компетентності визначені у загальних рисах. Отже, відповідно до розглянутих функцій Інтернету можна виділити наступні групи мовних компетенцій:

- 1) вміння користуватися Інтернетом як «транспортним» засобом;
- 2) вміння користуватися Інтернетом як засобом професійного і повсякденного спілкування (ми об'єднаємо їх в одну групу);
- 3) вміння користуватися Інтернетом як засобом навчання для вирішення методичних завдань [43, с. 62].

Ці загальні вміння, взяті для кожної функції, включають в себе три підгрупи. При цьому до першої підгрупи ми віднесли мовні вміння, пов'язані з використанням різних видів мовленнєвої діяльності в процесі інтеркультурного спілкування:

- 1) вміння порівнювати соціокультурний досвід народу, що спілкується на досліджуваній мові з власним досвідом;
- 2) вміння письмово передати інформацію адекватно цілям і завданням спілкування, комунікативному портрету адресата;
- 3) вміння розуміти інформацію при читанні адекватно до його цілей (повне, точне читання, ознайомлення зі змістом, перегляд текстів) і т.д. [66, с. 19].

До другої підгрупи належать вміння, що відображають когнітивно-пошукову сторону діяльності в німецькомовному кіберпросторі. До другої підгрупи належать такі вміння:

- 1) вміння орієнтуватися в сайтах, проєктах, в різних режимах;
- 2) вміння вести інформаційний пошук у Інтернет-просторі професійних матеріалів та матеріалів для спілкування;
- 3) вміння здійснювати вибір режимів і матеріалів адекватно націленості користувача і т.д. [40, с. 35].

У третю підгрупу увійшли вміння психологічного характеру:

- 1) вміння націленості на успіх у пошуку інформації;
- 2) вміння розуміти чужу культуру в гіпертекстовому просторі;
- 3) вміння культури спілкування в мережі і інтерактивної взаємодії і т.д. [2, с. 83]. Володіти цими вміннями, компетенціями – це значить знати, якою інформацією володіє той чи інший сайт, знати, який проєкт вибрати для роботи з тією чи іншою групою учнів.

З цих умінь випливають навички, пов'язані з інтерактивним розумінням, аудіюванням. Крім того, дитина вже розуміє, що в перспективі, в умовах реальної комунікації, вона залишиться «один на один» з лавиною інформаційного потоку, в якому вона повинна розсортувати «відоме - невідоме», «цікаве - нецікаве», «необхідне - неважливе» [14, с. 59]. Для повноцінного функціонування в цьому потоці школяру необхідно завчасно накопичити, а потім вибрати і свідомо змінити відповідні стратегії просування до розуміння друкованої інформації [6, с. 30]. Учень повинен вміти працювати в телекомунікаційних мережах з сайтами освітніх центрів українського і німецькомовного кіберпростору, з web-сторінками провідних університетів світу, з електронною поштою, в чатах, витягувати інформацію при спілкуванні в мережах з іншими користувачами. Обробка інформації та пред'явлення її на заняттях вимагає від учнів використання поряд з мовними вміннями, також умінь селективного вибору інформації, умінь групувати інформацію іноземною мовою [29, с. 119].

Інтерактивне використання баз даних в Інтернеті вимагає від учня таких умінь, як розуміння вказівок, умінь розуміння діалогового поля, вміння адекватної мовної реакції, вміння багатозначною толерантності. Автентичні матеріали, які відносяться до складного навчального оточення, представляють, «місток» між життєвими ситуаціями і навчанням [44, с. 40]. Якщо ми визначимо роботу в мережі наступними кроками, такими як: пошук - отримання інформації - комунікація в мережі - робота з кореспонденцією - написання повідомлення - його публікація - інтерпретація матеріалу-самонавчання, то для її виконання потрібні відповідні вміння.

Висновки до розділу 1.

Отже, дослідивши особливості впровадження засобів інтернет-ресурсів в навчально-виховний процес навчальних закладів, можна стверджувати, що метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи буде підготовка учнів до різних видів діяльності в мережі Інтернету. Свою участь в подібній роботі учні обгрунтовували бажанням (за результатами інтерв'ювання): познайомитися з новими формами навчання; отримати початкові навички роботи з Інтернетом – німецькомовним кіберпростором; спробувати працювати з новими Інтернет-ресурсами; розширити свої знання з країнознавства та іноземної мови; використовувати отримані матеріали у своїй подальшій роботі. Роль викладача при цьому буде полягати в тому, щоб ці цілі перевести на мову конкретних навчальних дій, які в свою чергу допоможуть учням опанувати вміння і навички роботи з Інтернет-ресурсами. Послідовність у роботі над стратегіями сприяє використанню умінь. Фази роботи над вміннями спираються в основному «на ідентифікацію та оцінку наявних умінь, показ нових умінь і їх застосування». На першій фазі наявні стратегії можна застосовувати в конкретних навчальних ситуаціях. Під

час другої фази, при ідентифікації та оцінці наявних умінь, до них приєднуються нові вміння та виробляються навички роботи в мережі. Третя фаза – це фаза застосування умінь на практиці. Мета роботи над вміннями полягає в їх використанні, як можливості для учнів зробити свій вибір, тобто вибрати відповідні їм вміння для роботи. Передбачається, що школярі повинні пов'язати запропонований матеріал мережі з певними вміннями з пошуку і обробці інформації, для подальшої обґрунтованої оцінки автентичного інформаційного матеріалу. При цьому слід звернути увагу на вміння впізнавати власні і чужі плани, бачити іншу культуру очима її представників.

Проаналізовані педагогічні та психологічні особливості учнів старшої школи у процесі формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні посприяли класифікації мовних компетенцій, а саме: вміння користуватися Інтернетом як «транспортним» засобом; вміння користуватися Інтернетом як засобом професійного і повсякденного спілкування (ми об'єднаємо їх в одну групу); вміння користуватися Інтернетом як засобом навчання для вирішення методичних завдань. Ці загальні вміння, взяті для кожної функції, включають в себе три підгрупи. При цьому до першої підгрупи ми віднесли мовні вміння, пов'язані з використанням різних видів мовленнєвої діяльності в процесі інтеркультурного спілкування: вміння порівнювати соціокультурний досвід народу, що спілкується на досліджуваній мові з власним досвідом; вміння письмово передати інформацію адекватно цілям і завданням спілкування, комунікативному портрету адресата; вміння розуміти інформацію при читанні адекватно до його цілей (повне, точне читання, ознайомлення зі змістом, перегляд текстів) і т.д.

До другої підгрупи належать вміння, що відображають когнітивно-пошукову сторону діяльності в німецькомовному кіберпросторі. До другої підгрупи належать такі вміння: вміння орієнтуватися в сайтах, проектах, в різних режимах; вміння вести інформаційний пошук у Інтернет-просторі

професійних матеріалів та матеріалів для спілкування; вміння здійснювати вибір режимів і матеріалів адекватно націленості користувача і т.д.

У третю підгрупу увійшли вміння психологічного характеру: вміння націленості на успіх у пошуку інформації; вміння розуміти чужу культуру в гіпертекстовому просторі; вміння культури спілкування в мережі і інтерактивної взаємодії і т.д. Володіти цими вміннями, компетенціями – це значить знати, якою інформацією володіє той чи інший сайт, знати, який проект вибрати для роботи з тією чи іншою групою учнів.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ НІМЕЦЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЧИТАННІ ТА ГОВОРІННІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

2.1. Застосування інтернет-ресурсів у навчанні німецької мови

Метою інтернет-ресурсів, як і будь-яких педагогічних технологій, є пошук способів переробки та передачі для кращого освоєння учнями. Розвиток інтернет-ресурсів та розширення масштабів їх впровадження в освітній процес ЗВО є одним із пріоритетних напрямів інформатизації освіти. Під інтернет-ресурсами слід розуміти інформаційні технології із «дружнім» інтерфейсом роботи, які використовують персональні комп'ютери та телекомунікаційні засоби [23, с. 38]. Всі ці властивості мають комп'ютерні технології, що поступово впроваджуються в освітній простір. Комп'ютерні технології забезпечують роботу з анімованою комп'ютерною графікою та текстом, мовою та високоякісним звуком, нерухомими зображеннями та відео, що рухаються.

До засобів Інтернет-ресурсів належать навчальні програми з німецької мови, електронні словники та підручники, які можуть бути використані для:

- роботи над мовним матеріалом;
- розвитку основних видів мовної діяльності;
- розбудови системи поточного та підсумкового контролю рівня підготовки учня [74, с. 5].

Сучасні тенденції у викладанні німецької мови пов'язані як з радикальною зміною методичної парадигми, так і з технічним та технологічним оновленням процесу навчання, що виражається у масованому наступі сучасних засобів навчання, і, насамперед появою нових можливостей із залученням Інтернет-ресурсів.

З розвитком інформаційних технологій відкрилися нові шляхи та можливості отримання знань [25, с. 39]. Останні досягнення у галузі високих технологій відкривають перед викладачами німецької мови найширші можливості для подальшого вдосконалення навчального процесу та його переходу на якісно нову основу. Головна перевага сучасної навчальної техніки – це простота та зручність її застосування [57, с. 276].

У процесі навчання німецької мови у навчальних закладах України традиційно використовуються світлотехнічні та звукотехнічні засоби. Але нині змінюються і сучасні інформаційно-комунікаційні технології – з'являються мультимедійний комп'ютер, Інтернет, мультимедійний підручник, мультимедійні програми. Використання цих сучасних технологій дозволяє виділити такі основні положення:

- використання Інтернет-ресурсів у навчанні німецької мови покликане значно підвищити ефективність викладання, основною метою якого є вдосконалення навичок повсякденного та професійного спілкування (як безпосереднього з носіями мови, так і опосередкованого через телебачення, пресу, Інтернет);
- засоби Інтернет-ресурсів виступають як інструмент освіти та виховання учнів, розвитку їх комунікативних, когнітивних, творчих здібностей та інформаційної грамотності;
- використання комп'ютерних засобів навчання із використання Інтернет-ресурсів дозволяє за відсутності природного мовного середовища створити умови, максимально наближені до реально мовного спілкування німецькою мовою [67, с. 40].

У сучасній методиці застосування Інтернет-ресурсів у викладанні німецької мови відводиться значна роль. Інтернет-ресурси спроектовані так, щоб передавати звук, дані та зображення місцевими, регіональними та глобальними мережами. Графіка, анімація, фото, відео, звук, текст в

інтерактивному режимі роботи створюють інтегроване інформаційне середовище, в якому користувач знаходить якісно нові можливості [76, с. 75]. Технологічні можливості комп'ютерних засобів Інтернет-ресурсів великі, оскільки дозволяють організувати різноманітну навчальну діяльність учнів, значно підвищують ефективність і мотивацію навчання. Використання прямого ефіру для перегляду новин, Інтернету, різних відеоматеріалів, записаних з ефіру, художніх фільмів, комп'ютерних програм, спеціально підготовлених для навчального процесу, електронних підручників, мультимедійних довідників, енциклопедій та словників дозволяє створити комунікативне середовище навчання, розвинути інтерес до вивчення мови, створити умови, максимально наближені до реально мовленнєвого спілкування німецькою мовою за відсутності природного мовного середовища [22, с. 89]. Існують різні варіанти застосування засобів комп'ютерних технологій як на окремих заняттях з німецької мови, так і на протязі цілих курсів.

Нові засоби Інтернет-середовища дають високий ефект навчання німецькій мові, якщо підкріплені передовими методичними прийомами.

Основні види роботи з комп'ютером та навчальними програмами із використанням Інтернет-ресурсів на заняттях з німецької мови можна розділити на дві групи: використання навчальних та пізнавальних програм на сайті, та створення програм у різних додатках самим викладачем з подальшим застосуванням на заняттях при поясненні навчального матеріалу або при його відпрацюванні та перевірці.

Використання навчальних та пізнавальних програм, що стають можливими завдяки використанню Інтернет-ресурсів – найбільш доступний спосіб використання як на заняттях, так і в самостійній роботі учнів [53, с. 51]. Викладач може проводити групову та індивідуальну роботу із учнями, використовуючи навчальні програми з ігровими елементами.

Опанування німецькою мовою через гру – одна з ефективних методик навчання [32, с. 28]. Різноманітні ігри, розміщені на Інтернет-ресурсах сприяють розширенню словникового запасу, знайомлять із граматикою німецької мови, вчать розуміти мову на слух, правильно писати.

Можливості Інтернет-ресурсів дозволяють прослуховувати текст німецькою мовою, адаптуючи її відповідно до свого рівня сприйняття, а регулювання швидкості звучання дозволяє розбивати фрази на окремі слова, паралельно зіставляючи вимову і написання слів [46, с. 167].

Використання мікрофона та автоматичного контролю вимови дозволяє скоригувати фонетичні навички. У кожен програму закладено завдання, бажання вирішити яке створює позитивну мотивацію до навчання. Засвоєння навчального матеріалу відбувається без будь-якого стороннього спонукання.

Для роботи зі школярами ми вважаємо за потрібне використовувати програми, які передбачають можливість співучасті в процесі навчання. За клавіатурою працює викладач, а школяри спільно обговорюють матеріал, що виводиться на електронну дошку [19, с. 131]. Школяри під час такого заняття діляться на групи, де працюють спільно, а викладач, аналізуючи висновки, зроблені ними, запроваджує результат на електронну дошку.

Програма, розрахована на індивідуальну роботу учня з фонетики та граматики, застосовується нами у таких видах роботи:

- відпрацювання фонетики (з мікрофоном) на початковому етапі навчання;
- постановка вимови прислів'їв та скоромовок (з мікрофоном);
- індивідуальний залік з вивчених граматичних тем, що варіюються за рівнем складності, дозволяючи той самий граматичний матеріал відпрацювати із учнями на різних етапах, враховуючи їхню підготовку [55, с. 6].

Застосування в процесі навчання німецької мови різноманітних програм із використанням Інтернет-ресурсів – найпростіше та не потребує великих витрат

та серйозної підготовки. Будь-який викладач німецької мови, який вміє працювати в операційній системі Windows, без особливих проблем зможе впоратися з цим завданням [64, с. 7].

Специфіка предмета іноземної мови зумовлює активне та доречне застосування засобів інтернет-ресурсів на заняттях. Провідним компонентом змісту навчання іноземних мов є навчання різних видів мовної діяльності: говоріння, аудіювання, читання, письма [8]. Навчальна програма є тренажером, який організовує самостійну роботу учня, керує нею і створює умови, за яких учні самостійно формують свої знання, що особливо цінно, бо знання, отримані в готовому вигляді, дуже часто проходять повз їхню свідомість і не залишаються в пам'яті [37, с. 131].

На заняттях з німецької мови із учнями закладу загальної середньої освіти № 29 м. Маріуполя Донецької області ми використовуємо такі вправи та методичні прийоми, як, наприклад, вправи для оволодіння діалогом.

Часто у таких навчальних програмах запрограмовано самоконтроль з цього процесу. Можливі такі види роботи з Інтернет-ресурсами, як:

- прослуховування діалогу одночасно з роботою з ним в режимі виділення кожного речення іншим кольором;
- аудіювання діалогу з вибірковою відповіддю. Для відповіді учень вибирає один із ряду запропонованих варіантів. Такі вправи пропонуються під час складання іспиту <https://www.testdaf.de/de/> ;
- діалог з вільно конструюваною відповіддю. Такий діалог забезпечується навчальним додатком з усіма можливими варіантами відповідей на кожне поставлене питання для того, щоб останній міг «дізнатися» та «оцінити» правильність відповіді;
- діалог із запрограмованою відповіддю. Такий діалог забезпечується кількома відповідями, одна чи дві з яких є правильною реакцією на сказане. Якщо ж учень вибирає неправильну відповідь, то в програмі є

репліка, яка не тільки виправить учня, а й зробить це в гумористичному режимі. Такі репліки незмінно викликають позитивну реакцію учня і є більш стабільним запам'ятовуванням потрібного вміння;

- опитувально-відповідний діалог. Суть роботи учня полягає в тому, щоб брати участь у відтворенні частини діалогу, використовуючи як основу мовний матеріал, що міститься в діалозі і показаний на екрані комп'ютера в діалоговому вікні. Здійснюється запис вимовленого матеріалу діалогу, яку можна прослухати з метою оцінки якості відтворення діалогу. При цьому навчальним додатком імітується повна участь учня у діалозі [3, с. 57].

Для оволодіння лексиною, граматиною та синтаксисом німецької мови на заняттях нами проводяться такі види вправ, як:

1) Вправи заповнення пропусків. Навчальний додаток пропонує учням набір речень із залишеними пустими місцями. У разі невірної відповіді можливі наступні варіанти розвитку подій: - заборона учню переходити до наступного завдання або речення; - перехід того, хто навчається до наступного завдання або вправи у вигляді кросвордів, де при написанні слова неправильна буква висвічується сірим, а не чорним кольором;

2) Вправи у вигляді гри на складання речень, під час якої учень наводить курсор на необхідне слово, яке після цього переміщується у речення, що складається, і стає за останнім переміщеним словом. Недоліком такої гри є неможливість перемістити в необхідне місце будь-яке слово, яке було переміщене раніше останнього без корінної ломки всього речення;

3) Вправи у вигляді гри «Мисливець», яка може бути в таких варіантах: - Постріл проводиться після аудіювання слова по потрібній дефініції (картинці); - Постріл робиться після написання слова. При цьому час, відведений для цього, можливо, і суворо обмежений, і не обмежений зовсім.

4) Нами запропоновані вправи для учнів старших класів у вигляді гри «Підводне царство», під час якої учень наводить курсор на необхідне місце, куди і переміщується це слово. При цьому якщо той, хто навчається, помилився у значенні цього слова, то восьминіг потягне видобуток до себе. Навчальна програма пропонує співвіднести два списки слів (українських та німецьких) та знайти еквівалентні пари цих слів в обох мовах. Навчальна програма пропонує співвіднести два списки німецьких слів та встановити пари синонімів або антонімів. Навчальна програма пропонує список німецьких слів та перелік дефініцій цих слів. Від учнів потрібно з'єднати кожне слово з відповідною його дефініцією (картинкою). Викладач пропонує список слів для перекладу та фонетичного відпрацювання на моніторі комп'ютера. Можливий запис вимовленого учнями з метою контролю, самоконтролю та коригування.

5) Вправа «Знайди помилку», в якій пропонується виправити те чи інше слово відповідно до ситуації.

6) Вправа «Вибери відповідне за змістом слово», в якому пропонується: - кілька слів-синонімів або слів, що звучать, схоже; - кілька слів та словосполучень, які потрібно розташувати у пропущених у реченнях місцях. При цьому можливий один текст або різні речення, що з'являються на екрані після того, як учень заповнить пропуск [42, с. 91].

Застосування на заняттях навчальних програм є можливим для будь-якого етапу навчання німецької мови. У продажу є безліч сайтів та додатків для різних етапів навчання німецькій мові. Введення навчальних додатків Інтернет-ресурсів у викладання німецької мови у навчальних закладах дозволяє абсолютно по-новому будувати навчання.

Наприклад, при вивченні та закріпленні граматичної теми німецької мови, як правильне написання займенників (присвійних, відносних, вказівних) у реченнях, немає необхідності проводити тести або виконувати інші традиційні вправи. І те, й інше вимагає дуже багато рутинної розумової роботи, як від

викладача, так і від учня. Цілком достатньо скористатися тренувальною програмою з граматики німецької мови Übung CD Grammatik, яка міститься як інтернет-ресурс на сайті видавництва і як показала практика, учні набагато швидше у творчо-ігровому режимі досягають поставленої мети [36]. Для школярів старших класів закладу загальної середньої освіти № 29 м. Маріуполя Донецької області використовувалася тренувально-контролюючий додаток з фонетики німецької мови «Phonothek interaktiv» для груп з різним рівнем початкової підготовки. Для розвитку навичок читання, аудіювання та говоріння, включаючи такі його аспекти, як вимова та інтонація, дуже ефективний додаток «Triple play plus», який використовується нами у старших класах, коли учні продовжують вивчати німецьку мову і легко інтегруються в загальний курс мови [22].

Додаток «Професор Хіггінс. Німецька без акценту» запропонована нами для того, щоб навчити учнів, незалежно від рівня знань, розуміти німецьку мову та освоїти німецьку вимову (Hochdeutsch, яка є нормою мови на німецькому телебаченні). Програма включає 5 розділів: звуки, уроки фонетики, вправи на слух (у тому числі диктант), розмовник (діалоги, приказки, скоромовки), словник (транскрипція, 9000 слів). Особливість навчання - можливість порівняння своєї вимови з еталонним як на слух, так й візуально, за спеціально розробленою системою графічного відображення звуку на екрані монітора. Виділення звукових частин слова – фонем – дає можливість побачити конкретні помилки та виправити їх у процесі тренування [70, с. 208]. Курс складений за принципом «від простого – до складного», включає теоретичний матеріал і докладні довідки по роботі з додатком Інтернет-ресурсів.

Технології Інтернет-ресурсів, використані у створенні додатку «Talk to me» допомагають швидко та ефективно освоїти сприйняття мовлення, поставити правильну вимову та навчити побіжному говоренню школярів старших класів. Особливості додатку – інтерактивні діалоги, системи

розпізнавання мови та візуалізації вимови, анімовані ролики, що демонструють артикуляцію звуків, вправи для розвитку всіх видів мовної діяльності, індивідуальні налаштування роботи, відстеження результатів навчання. Теми, представлені у додатку: про себе, числа, в Кельні, покупки, на морі, погода, в готелі, в гостях, вільний час, будинок/квартира, телефон [16, с. 201].

Особливістю додатку «Німецька у 3 прийоми» є те, що за допомогою сучасних комп'ютерних засобів відбувається занурення у природне мовне середовище. Усі вправи, метою яких є розвиток всіх мовних умінь (говоріння, аудіювання, письмо, читання) мають ігровий характер. Теми, представлені у додатку: їжа/напої, цифри, будинки/на роботі, транспорт, люди (зовнішність, риси характеру), вільний час [21, с. 42].

Додаток *Lingua Land* дозволяє вивчити німецьку, англійську, французьку, іспанську мови. Навчальний додаток допомагає швидко і ефективно освоїти сприйняття мовлення, поставити правильну вимову, збільшити лексичний запас і навчити говоріння. Усі завдання цього додатку ігрові. Теми, представлені у додатку: тварини, природа, люди, школа, спорт, місто, їжа, вільний час, майбутнє, будинок. Аналогічно працює і низка інших додатків з навчання німецькій мові [27, с. 9].

Самостійне створення додатків на різноманітних Інтернет-ресурсах потребує серйознішої підготовки від викладачів німецької мови. Вони можуть відповідати найрізноманітнішим запитам. Саме тут проявляється індивідуальність викладача, його бачення матеріалу. Ці додатки можуть стати головною підмогою в роботі з навчання німецької мови.

На заняттях ми використовуємо різні презентації, створені за допомогою програми гугл-документи, які допомагають структурувати матеріал, вирішують проблему аудіовізуального забезпечення заняття, заощаджують час на підготовку до заняття та оформлення дошки [19, с. 13].

Необхідно також зауважити, що такого типу презентації знайомлять учнів з різними способами подачі матеріалу, які можуть стати в нагоді їм у майбутньому. Застосування презентацій на заняттях німецької мови у навчальних закладах дає можливість застосування анімації, зміни та виділення найбільш значущих елементів за допомогою кольору, шрифту, нахилу, розміру [65, с. 101]. Так, наприклад, при поясненні запитань у німецькій мові учні бачать, як поступово перебудовується речення з оповідального до запитального. За потреби можна повторити той чи інший етап.

Крім цього, до презентації можна додати фотографії, схеми або таблиці, що ще більше посилює ефект на візуалізацію, що веде до кращого засвоєння матеріалу. Створюючи презентації до занять, враховуємо особливості учнів, їх здібності, здійснюючи таким чином особистісно-орієнтоване навчання. Успішно у практиці навчання використовуються тести та шаблони для перевірки запам'ятовування лексики [75, с. 85]. Наявність спелера у комп'ютера у разі виступає не полегшуючим чинником, а допоміжним засобом навчання правильності написання, оскільки посилює процеси запам'ятовування візуального образу лексичних одиниць.

Узагальнюючи досвід застосування Інтернет-ресурсів, можна зробити висновки:

- технології Інтернет-ресурсів прискорюють процес навчання;
- сприяють різкому зростанню інтересу учнів до предмета;
- покращують якість засвоєння матеріалу;
- дозволяють індивідуалізувати процес навчання;
- дають змогу уникнути суб'єктивності оцінки.

Таким чином, використання Інтернет-ресурсів у навчанні німецької мови може здійснюватись у кількох напрямках.

Перший напрямок – це інформаційна підтримка предмета. Сучасні технології Інтернет-ресурсів надають цілий комплекс засобів для навчання

німецькій мові: навчальні додатки для розвитку навичок читання, аудіювання та говоріння, включаючи такі його аспекти, як вимова та інтонація («Професор Хіггінс», «Phonothek interaktiv», «Ubung CD Grammatik» та ін.). Для розвитку навичок існує інший напрямок – розробка заняття супроводу з використанням цифрового проектора, ретельно підбраного відеоряду, який допомагає ілюструвати теоретичний матеріал, що викладається на занятті. Наприклад, фрагменти відеоряду до заняття супроводу на тему «Meine Stadt», «Meine Heimat Tadschikistan» та інші, де всі етапи заняття супроводжуються слайдами на екрані.

Наступний напрямок – використання додатків на окремих етапах навчання. Наприклад, запровадження нової теми за допомогою презентації («Берлін», «Об'єднана Німеччина», «Річки Німеччини», «Bundesrepublik Deutschland», «Німецькомовні країни», «Гейне», «Гете» тощо), флеш-ігри та тести з лексики, граматики на етапі повторення чи закріплення теми [48, с. 146]. Надзвичайно продуктивним є виконання учнями самостійних творчих чи проектних робіт із використанням навчальних додатків та ресурсів Інтернет. З особливим інтересом учні виконують навчально-комунікативні завдання на основі ресурсів Інтернету, у тому числі завдання, пов'язані з пошуком інформації на певних сайтах для відповіді на запитання на теми: «Транспорт», «Вільний час», «Покупки», «Відвідування кафе» та ін.

Сучасні корпорації, що працюють у сфері програмного забезпечення, розуміють, що попит на навчальні програми зростає з геометричною прогресією. На даний момент, можна знайти у великій кількості: навчальні програми, присвячені вивченню німецької мови, безкоштовні електронні підручники, Інтернет-сторінки з уроками німецької мови, у кожного викладача чи учня на комп'ютері знаходяться ті чи інші вправи, тести, тексти, аудіозаписи, лекції, пісні, що підходять під ту чи іншу тему, фільми та багато іншого [18, с. 55].

Таким чином, ми бачимо, що використання навчальних додатків на заняттях з німецької мови можливе при вивченні практично будь-якої теми та на будь-якому етапі навчання. При правильному розташуванні, вдалому кольоровому оформленні, використанні схем і таблиць, голосовому супроводі (вимова прикладів німецькою мовою) матеріал сприймається учнями легше і швидше, оскільки задіяна більшість рецепторів. Меншими стають витрати часу на занятті – зникає необхідність записування матеріалу на дошці. А за умов наявності домашніх персональних комп'ютерів у школярів, матеріал можна зберігати на сховищі (Google Drive, Dropbox, Microsoft OneDrive та інші) та переносити на комп'ютер – скоротиться час за рахунок відсутності необхідності записування учнями матеріалу [15, с. 42]. Досить часто виникає проблема «незнання написання» будь-якого слова. Школяр може соромитись запитати його написання, а при використанні технологій Інтернет-ресурсів така проблема повністю відпадає.

У державному освітньому стандарті з іноземної мови передбачається як мета навчання оволодіння іноземною мовою як мінімум на рівні елементарної компетентності в говорінні, аудіювання, письмі та просунутій комунікативній компетентності в читанні. У навчальному процесі формування та розвиток навичок та умінь щодо використання німецької мови здійснюється у взаємозв'язку у всіх видах мовної діяльності. Учні повинні оволодіти продуктивними навичками та вміннями, здатністю варіювати та комбінувати вивчений мовний матеріал у мовленні при вирішенні конкретних комунікативних завдань у стандартних ситуаціях спілкування. Рівень сформованості комунікативної компетентності у говорінні залежить від якості оволодіння його лексичною та граматичною сторонами, а точніше різноманітними діями з мовним матеріалом, що призводять до формування умінь та навичок, починаючи від найпростіших до вироблення міцних автоматизмів та складних творчих умінь [52]. Навчальні додатки допомагають

швидко та ефективно освоїти сприйняття усного мовлення, поставити правильну вимову та навчити побіжному говоренню. Одним із шляхів підвищення рівня продуктивного володіння німецькою мовою є використання на заняттях технологій Інтернет-ресурсів.

Використання засобів Інтернет-ресурсів допомагає реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію з урахуванням особливостей учнів, їхнього рівня навченості. Навчальні комп'ютерні засоби спрямовані на створення умов для формування та розвитку комунікативних умінь та мовних навичок школярів [61, с. 68]. Вони дозволяють перейти від репродуктивних форм навчальної діяльності до самостійних, творчих видів роботи, переносять акцент на формування комунікативної культури учнів та розвиток умінь роботи з різними типами інформації та її джерелами.

Поєднання різноманітних видів роботи на заняттях з використанням інтернету може вирішити проблему розвитку мотивації учнів. Вчителю, за наявності сучасних технічних засобів, легше здійснити особистісно-орієнтований підхід до навчання різнорівневих учнів, з'являється можливість раціональніше організувати весь навчальний процес та вирішити одвічну проблему «слабкий – сильний» учень [1, с. 82].

Навчальні додатки та ігри допомагають створити реальні ситуації спілкування, зняти психологічні бар'єри та підвищити інтерес до предмета. Використання комп'ютерних додатків та матеріалів різних Інтернет-ресурсів на заняттях з німецької мови та у самостійній роботі школярів підвищують пізнавальну активність та мотивацію, дозволяють реалізувати особистісно-орієнтований підхід у навчанні, забезпечують інтенсифікацію процесу навчання та самостійної діяльності учнів.

2.2. Практичні аспекти готовності викладачів німецької мови до застосування інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи

У ході пошукового експерименту у закладі загальної середньої освіти № 29 м. Маріуполя Донецької області було виявлено недостатній рівень сформованих компетенцій викладачів у галузі використання Інтернет-ресурсів з метою навчання учнів читанню та говорінню. Ряд результатів пошукового експерименту представлений на схемах.

Рис. 2.2.1 Діаграма, що відображає тенденції, що впливають на використання технологій Інтернет-ресурсів у навчанні.

Крім технологічних проблем, було виявлено проблеми методичного та психолого-педагогічного плану, пов'язані з неготовністю до ефективної реалізації розвиваючих властивостей інтерактивних навчальних засобів, серед них:

- інтенсифікація підготовки до заняття;
- ускладнення діяльності викладача;
- зниження уваги учнів до пояснення викладача;
- можлива відчуженість учнів.

Рис. 2.2.2. Діаграма, що відображає кращі освітні парадигми для ефективного використання засобів Інтернет-ресурсів на заняттях.

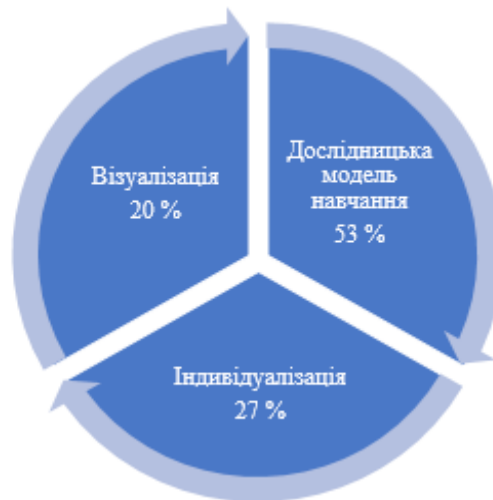

Рис. 2.2.3. Діаграма дидактичних переваг у використанні Інтернет-ресурсів у навчальному процесі.

За аналізами результатів експерименту було встановлено, що основні причини неефективності використання засобів мережі Інтернет в умовах компетентнісного підходу пов'язані як з низькою інтерактивністю, відкритістю та дружністю більшості Інтернет-продуктів, так і недостатньою компетенцією викладачів у використанні сучасних технологій Інтернет-ресурсів. Результати

цієї тези підтверджують статистично опрацьовані та узагальнені анкетні дані, представлені на схемах 5-6.

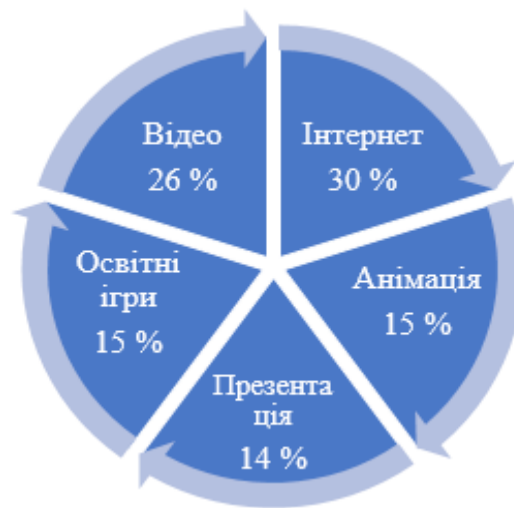

Рис. 2.2.4. Діаграма запитів викладачів німецької мови у використанні засобів ІКТ у процесі навчання.

Рис. 2.2.5. Діаграма, що відображає проблеми викладачів німецької мови у використанні засобів ІКТ у процесі навчання.

З проведеного експерименту випливає, що у сучасному інформаційному суспільстві суттєво підвищуються вимоги до рівня підготовки всіх учасників педагогічного процесу. Тому в програмі інформатизації особлива увага приділяється інформатизації освіти як напрямку, пов'язаного із формуванням інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів, у тому числі

німецької мови як одного з основних учасників формування інформаційного середовища освітньої установи.

Комп'ютерна компетентність викладача розуміється як сукупність знань, навичок та умінь, що формуються в процесі навчання та самонавчання інформатики та інформаційних технологій, а також здатність до виконання педагогічної діяльності за допомогою інформаційних технологій. Відповідно до цього, така компетентність складається з трьох компонентів: знати, вміти користуватися, вміти застосовувати у професійній діяльності.

Формування компетентності у роботі із використанням Інтернет-ресурсів викладача є нині одним із найактуальніших завдань освітньої системи в Україні.

Основними способами формування інформаційно-комунікаційної компетентності викладача є:

- теоретичне та практичне вивчення інформаційних технологій;
- вивчення програмного забезпечення різного призначення (загального, спеціального, навчального) та аналіз можливості його застосування у процесі навчання;
- вироблення прийомів практичного застосування, обґрунтування та докази ефективності використання комп'ютерних технологій у навчанні предмету;
- модифікація методики навчання предмету з урахуванням можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій, прищеплення культури обміну досвідом їх застосування за допомогою телекомунікацій.

Успішність та ефективність застосування технологій Інтернет-ресурсів у викладанні німецької мови можна гарантувати тільки в тому випадку, коли викладач достатньо вмотивований на їх використання, має широкий кругозір, володіє програмними засобами, як загального, так і навчального призначення, може визначити місце у методичній системі викладання предмета.

На сьогоднішній день усі заклади освіти України оснащені комп'ютерною технікою. Тим не менш, комп'ютерів не вистачає і багато опитаних викладачів, які хотіли б мати на своєму робочому місці сучасний комп'ютер або ноутбук.

Аналіз результатів експерименту-опитування показав, що педагогічна громадськість відкрита до прийняття та використання технологій Інтернет-ресурсів у своїй діяльності, готова до роботи в сучасному інформаційному просторі, але водночас викладачі потребують підвищення якості інформаційного обслуговування та компетентності у сфері використання технологій Інтернет-ресурсів. Вирішення цього завдання можливе при формуванні єдиного освітнього інформаційного середовища, для цієї мети необхідно:

- розробляти програми інформатизації роботи викладачів та учнів, які відображають необхідні зміни в організації освітнього процесу в інформаційному суспільстві;
- запроваджувати автоматизовані комплекси управління закладами освіти;
- організувати курси підвищення кваліфікації викладачів у галузі використання сучасних технологій, з метою допомогти їм освоїти нові інтелектуальні інструменти, педагогічні та інформаційні технології та навчити застосовувати їх у своїй професійній діяльності.

Створення єдиного інформаційного простору системи освіти забезпечить формування інформаційної компетентності педагогів, оскільки, опинившись у професійному особистісно-значущому інформаційному середовищі, педагог об'єктивно стає як споживачем, так і носієм інформації.

2.3. Дослідна перевірка використання Інтернет-ресурсів з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи (на матеріалах власних розробок)

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури, вивчення діяльності учнів, у тому числі й у процесі освоєння іноземної (німецької) мови, ми визначили рівні та критерії засвоєння навчального матеріалу:

- низький (0-35 балів);
- середній (36-70 балів);
- високий (71-100 балів).

Для визначення переваг та ефективності використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні німецької мови у Маріупольському закладі загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області було проведено педагогічний експеримент, у якому взяли участь 58 школярів старших класів та 3 викладача німецької мови.

Як способи контролю знань учнів під час проведення дослідно-експериментальної роботи було використано тести, які враховували рівні засвоєння навчального матеріалу учнями.

Було складено план подальшої практичної роботи: По-перше, необхідно було дізнатися, чи бажають учні використовувати сучасні технології у навчанні німецької мови.

По-друге, необхідно було виявити компетенцію учнів у використанні сучасних технологій Інтернет-ресурсів.

Для цього, після отримання необхідного дозволу у керівництва закладу, було складено анкету (табл. № 3) та проведено опитування учнів та викладачів.

План роботи з впровадження навичок роботи з Інтернет-ресурсами у викладання дисципліни «Німецька мова» включав такі етапи:

1. Спостереження.
2. Складання анкет.

3. Проведення опитування. Розмова.
4. Аналіз підсумків анкетування.
5. Вибір групи для експериментального навчання.
6. Розробка технології викладання німецької мови за допомогою ресурсів мережі Інтернет.
7. Тестування.
8. Аналіз результатів діяльності (комп'ютерних занять, результатів розв'язання задач).

На початку дослідно-експериментальної роботи нами проведено перший зріз рівнів засвоєння навчального матеріалу учніми старший класів, результати якого представлені в таблиці № 2.3.1.

Наведені дані таблиці № 2.3.1. показують, що на початок експерименту учні контрольних та експериментальних груп показували приблизно однакові рівні успішності з дисципліни та рівня сформованості пізнавальної мотивації.

Порівняльний аналіз даних показує, що немає різких відмінностей в експериментальних і контрольних групах за рівнями засвоєння навчального матеріалу з дисципліни до проведення навчального експерименту.

Групи були приблизно рівні за успішністю та за рівнем сформованості пізнавальної мотивації.

Таблиця № 2.3.1

Анкетні дані учнів та викладачів Маріупольського закладу загальної середньої освіти № 29 Маріупольської міської ради Донецької області.

Питання	Відповідь	Школяри 58		Викладачі 3	
		кількість	%	кількість	%
Наявність комп'ютера	так	42	72,41	3	100
	ні	12	20,69	-	-
	немає відповіді	4	6,9	-	-

Де Ви використовуєте ком'ютер	вдома	38	65,52	2	66,67
	на роботі	-	-	1	33,33
	в інтернет-кафе	20	34,48	-	-
Як Ви оцінюєте стан освітньої системи в Україні	відмінно	10	17,24	-	-
	добре	38	65,52	2	66,67
	задовільно	10	17,24	2	33,33
На Вашу думку, чи зміниться стан викладання із застосуванням комп'ютерних технологій?	так	38	65,52	2	66,67
	ні	16	27,58	-	-
	немає відповіді	4	6,9	1	33,33
Чи стане доступнішим навчальним матеріал із застосуванням комп'ютерних технологій?	так	50	86,20	3	100
	ні	2	3,45	-	-
	немає відповіді	6	10,35	-	-
Чи хотіли б Ви вивчати (навчати) німецьку мову із застосуванням комп'ютерних технологій?	так	52	89,65	3	100
	ні	2	3,45	-	-
	немає відповіді	4	6,9	-	-

Таблиця № 2.3.2.

Засвоєння навчального матеріалу учнями старших класів на констатуючому етапі експерименту

Група	Зріз	Рівні засвоєння навчального матеріалу					
		низькій		середній		високий	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
контрольна (29 учнів)	констатуючий	6	20,69	19	65,52	4	13,79
експериментальна (29 учнів)	констатуючий	5	17,24	20	68,97	4	13,79

У процесі аналізу анкетування мотивів навчальної діяльності учнів було виявлено, що на початку експерименту мотивація у вивченні німецької мови

виявилася менш як у 50 % учнів: у 49,3 % учнів експериментальної групи та 48,7 % учнів контрольної групи.

Як з'ясувалося, рівень сформованості інформаційної грамотності учнів недостатньо високий - 67,29 %. Аналіз даних показав, що найгірші результати учнів як експериментальних, так і контрольних груп виявились на етапах, пов'язаних із пошуком, сприйняттям, переробкою та трансляцією інформації. Учні не можуть користуватися інтерактивними самовчителями, педагогічними програмними засобами, електронними словниками та ін. Учні недостатньо добре знайомі з інформаційними джерелами, погано володіють алгоритмами пошуку необхідної інформації та відсутній досвід вивчення німецької мови за допомогою сучасних технологій. Середній рівень інформаційної культури має лише 53,05% учнів, які усвідомлено сприймають інформацію, компетентно оперують поняттями, пов'язаними з інформаційними технологіями, добре орієнтуються в різних інформаційних джерелах і володіють алгоритмами пошуку інформації. Такі учні усвідомлено формулюють свої інформаційні запити та розуміють важливість вивчення інформаційних технологій та комп'ютерної техніки. До високого рівня інформаційної культури стало можливим зарахувати лише 13,79 % учнів. Ця невелика частина учнів чудово володіє комп'ютерною технікою та інформаційними технологіями, вільно, усвідомлено та творчо використовує набуті знання та вміння при вирішенні навчально-професійних завдань, має свій індивідуальний стиль у роботі з інформацією, може точно сформулювати інформаційний запит.

Таким чином, отримані дані послужили відправним пунктом проведення експерименту дослідження, основною метою якого було підвищення якості професійної підготовки учнів старших класів в умовах навчання німецької мови за допомогою засобів Інтернет-ресурсів.

У ході дослідно-експериментального дослідження було проведено наступну підготовчу роботу:

- розроблено та реалізовано план поетапного впровадження навчальних програм та мережі Інтернет у систему традиційних навчальних занять з вивчення німецької мови та виховних заходів;
- розроблено та реалізовано плани занять з німецької мови для учнів старших класів із застосуванням навчальних програм та із застосуванням мережі Інтернет;
- запропоновано методику контролю знань учнів із застосуванням навчальних програм та мережі Інтернет;
- реалізовано можливість використання розроблених технологій при самопідготовці учнів для надання можливості підвищення культурного, освітнього, професійного та комунікативного рівня;
- проведено розширення функціональних можливостей та меж застосування розроблених навчальних курсів, з використанням електронних матеріалів, а також мережевих технологій навчання;
- здійснено заходи щодо підвищення рівня інформаційної компетентності як учнів, так і викладачів німецької мови шляхом використання можливостей навчальних програм мережі Інтернет.

Основними напрямками реалізації сучасних засобів Інтернет-ресурсів у навчанні є:

- впровадження засобів комп'ютерних технологій у навчальний процес;
- застосування навчальних та контролюючих програм з німецької мови;
- консультація та навчання викладачів та учнів сучасним технологіям, що застосовуються у навчальному процесі.

Ефективність впроваджуваних засобів перевірялася шляхом порівняння результатів початкового та підсумкового зрізів контрольних та експериментальних груп.

Учням, що брали участь в експерименті, були роздані копії програмного забезпечення для використання поза аудиторією. Також, вони були навчені

їхньому самостійному використанню. Таким чином, було досягнуто однаковості використовуваного програмного забезпечення в експериментальних групах. Далі було складено плани занять з експериментальними групами. У навчальному закладі є комп'ютерні аудиторії, де й проводились заняття.

Результати формуючого експерименту виявили значну різницю в оцінюваних показниках у учнів контрольних та експериментальних груп. Більшість учнів експериментальних груп здобули високі бали у засвоєнні навчального матеріалу з дисципліни «Німецька мова». У контрольних групах в учнів значної динаміки не виявлено. У таблиці № 2.3.2 представлені дані, що характеризують відсоткове співвідношення від загальної кількості учнів експериментальних та контрольних груп з дисципліни «Німецька мова» на формуючому етапі дослідно-навчального експерименту.

Так, результати експерименти представлені у кваліфікаційній роботі в узагальненому вигляді. У Додатку А наведено приклад заняття з німецької мови з метою формування німецькомовної компетентності в читанні та говорінні учнів старшої школи. Важливим моментом для нашого експерименту було тестування після кожної теми. Так, в процесі навчання учні отримували різні завдання.

1. Було запропоновано тему «Beruf und Arbeit (Професія та робота)». Учні експериментальних груп було запропоновано нові лексичні одиниці з ілюстраціями з підручника Schritte International. На закріплення теми школярам експериментальних груп було запропоновано завдання на розуміння нових лексичних одиниць на тему «Beruf und Arbeit (Професія та робота)». Перше завдання було знайти правильно малюнок до слова. Друге завдання - учні, переглянувши 3 картинки, мали правильно доповнити 6 речень. Наприкінці кожного завдання виводився результат у балах. Результат тестів показав, що учні експериментальних груп засвоїли новий

навчальний матеріал краще та доповнювали речення швидше та зв'язніше, ніж учні контрольних груп.

2. Зі школярами була пройдена граматична тема «Модальне дієслово *sollen*-повинен». В експериментальній групі пройдений матеріал закріпили вправами із сайту <https://www.hueber.de/schritte-international>. Перша вправа було дана на правильне відмінювання модального дієслова «*sollen*». У другій вправі учні ставили у правильному порядку слова у реченнях із використанням дієслова «*sollen*». Дуже важливо, що результати роботи школярів видно відразу на моніторі. Слід зазначити, що при використанні комп'ютера у вивченні німецької мови учень залучається до навчального процесу як його активний учасник. Це особливо важливо підкреслити порівняно з традиційними формами і методами навчання, у яких учень більш пасивний. Наприкінці кожного завдання виводився результат у відсотках. Результат тестів показав, що експериментальна група опанувала нову граматичну тему краще, ніж контрольна група.
3. Школярам були дані завдання на тему «*Die deutsche Städte* (Міста Німеччини)», на розуміння німецької мови. Експериментальні групи використовували електронний словник із сайту <https://www.hueber.de/woerterbuch/ehd/bildwoerterbuch> та електронну версію німецько-українського словника. Завдання давалося на розуміння на слух тексту німецькою мовою, з картинками. Наприкінці тексту потрібно було правильно відповісти на запитання. Результат тестів показав, що експериментальні групи переклали текст швидше і точніше відповіли на питання, ніж контрольні групи.
4. Учням експериментальних груп було запропоновано вивчення кількісних числівників німецької мови за допомогою навчальної програми. На першому етапі навчання учням була пояснена нова тема,

на другому етапі був закріплений результат, прослуховуванням німецькою мовою кількісних числівників за допомогою навчальної програми. Після чого учні мали правильно визначити число. Наприкінці завдання проводилося тестування.

Порівняння результатів тестів показало, що експериментальна група засвоїла матеріал краще, ніж контрольна група. У таблиці 2.3.3 наведено дані результатів тестування.

Таблиця № 2.3.3.

**Засвоєння навчального матеріалу учнями старших класів на
формуючому етапі експерименту**

Група	Зріз	Рівні засвоєння навчального матеріалу					
		низькій		середній		високий	
		кількість	%	кількість	%	кількість	%
контрольна (29 учнів)	формуючий	5	17,24	20	68,97	4	13,79
експериментальна (29 учнів)	формуючий	2	6,9	22	75,86	5	17,24

Із матеріалів таблиці наочно видно, як відбуваються зміни рівнів засвоєння матеріалу учнями старших класів. І якщо на початку експерименту, на констатуючому етапі «зрізу» рівні контрольних та експериментальних груп приблизно однакові, то з вивченням дисципліни «Німецька мова» в експериментальних групах з використанням комп'ютерної навчальної програми відбувається наступне:

- в експериментальних групах, порівняно з першим зрізом, спостерігається більш висока динаміка переходу з низького рівня на середній та високий рівень;
- динаміка змін рівнів у контрольних групах показує незначні коливання та залишається практично без змін;

- динаміка переходу на високий рівень також вище у експериментальних групах проти контрольних груп, причому ця динаміка різко збільшується під час проведення 2-го «зрізу», тобто, після проведення педагогічного експерименту.

Далі нами було проведено заключний аналіз дослідно-експериментальної роботи. Було підраховано кількість учнів контрольних та експериментальних груп низького, середнього та високого рівнів засвоєння навчального матеріалу з німецької мови на формувальному етапі навчання. На схемах 7-8 дані показують, що дослідно-експериментальна робота підтвердила свою спроможність. Після завершення експериментального етапу залишився незначний відсоток учнів із низьким рівнем засвоєння навчального матеріалу. Значно зросла кількість учнів із високим та середнім рівнями засвоєння матеріалу.

Рис. 2.2.6. Рівні засвоєння навчального матеріалу учнями контрольних груп

Рис. 2.2.7. Рівні засвоєння навчального матеріалу учнями експериментальних груп

Результати формуючого етапу показують, що систематична та цілеспрямована робота в рамках навчання німецької мови за допомогою сучасних Інтернет-ресурсів, спрямована на підвищення якості засвоєння навчального матеріалу іноземною (німецькою) мовою, дозволяє суттєво покращити показники у високих рівнях.

Крім того, аналіз другого етапу дослідження показав, що у всіх учнів, які брали участь в експерименті, відбулися позитивні зміни у мотивації вивчення німецької мови та у засвоєнні навчального матеріалу

Підсумки дослідно-експериментальної роботи показали, що учні, що брали участь в експерименті, виявили великий інтерес до навчання німецької мови з використанням сучасних Інтернет-ресурсів. Прикладом може слугувати результати опитування учнів. Аналіз результатів, представлених у таблиці № 2.3.3. показує, що матеріал для вивчення німецької мови з використанням Інтернет технологій став доступнішим для переважної більшості учнів. Крім того, на краще змінився і рівень викладання німецької мови з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Таблиця № 2.3.3.

Опитування учнів відносно змін у викладанні німецької мови із використанням Інтернет-ресурсів та Інтернет-технологій

Питання	Відповідь (у %)	
	Так	Ні
Чи став доступніше матеріал до вивчення німецької мови із використанням Інтернет-ресурсів та Інтернет-технологій	86,20	13,80
Чи покращилося викладання німецької мови із використанням Інтернет-ресурсів та Інтернет-технологій	86,20	13,80

У процесі проведення експерименту ми дійшли висновку, що застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій Інтернет-ресурсів у процесі навчання німецької мови дозволяє оптимізувати управління навчанням, підвищити ефективність та об'єктивність навчального процесу, де реалізуються важливі дидактичні засади наочності та індивідуалізації навчання. Запропонована технологія є ефективною, що може бути основою для її впровадження у навчально-виховний процес інших закладів освіти.

Висновки до розділу 2.

Результати формуючого експерименту, проведеного нами, доводять, що використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій Інтернет-ресурсів (додатків) у навчанні німецької мови значно впливає на підвищення мотивації та засвоєння нового навчального матеріалу учнями. Наше дослідження дає підстави говорити, що використання сучасних технологій можливе не лише на заняттях, а й у самостійній роботі учнів у вивченні німецької мови, що веде до підвищення інтересу до навчання, розвитку самостійності та творчих здібностей.

Експеримент проходив у природних умовах навчально-виховного процесу навчального закладу. В якості експериментальної дисципліни нами було обрано «Німецьку мову», тому що в даний час є велика кількість електронних підручників, електронних словників, навчальних програм з вивчення даної мови.

Констатуєчий етап експерименту підтвердив, що існуюча традиційна система організації навчально-виховного процесу закладу та сам процес вивчення дисципліни «Німецька мова» не забезпечує достатньо високого рівня засвоєння навчального матеріалу учнями та не відповідає сучасним вимогам підготовки висококваліфікованих фахівців.

Розроблена нами модель включає мотиваційний, змістовний та інтелектуальний компоненти. Дослідження показало, що учні виявляють великий інтерес до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні німецької мови. Нині сучасні технології мають міцно увійти у процес навчання. Інформатизація та Інтернет стають не лише модними словами у нашому лексиконі, а й одними з потужних засобів у навчанні мов.

Результати формуючого експерименту підтвердили гіпотезу нашого дослідження. А саме те, що якість підготовки учнів, які вивчають німецьку мову, буде вищою, якщо використовувати в процесі навчання засоби сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Провівши педагогічний аналіз, було виявлено, що навчальні заняття з німецької мови з використанням сучасних інтернет-ресурсів можуть виступати в наступних психолого-педагогічних функціях та співвідноситися з особистістю учня як засіб спілкування, входження до мовного колективу, залучення до культурних та історичних цінностей мови, що вивчається, розвитку пізнавальної діяльності, вирішення комунікативних, пізнавальних та професійних завдань.

Протягом усієї експериментальної роботи ми спостерігали нерівномірне, але досить стійке зростання високого рівня засвоєння навчального матеріалу

учнями та підвищення мотивації у вивченні німецької мови. Результати дослідно-експериментальної роботи показують, що зміни у рівнях засвоєння навчального матеріалу учнів мають закономірний характер, де показники зменшуються у низькому рівні, а збільшуються у середньому та високому рівнях.

У ході експерименту активно використовувалися і такі форми дослідження, як бесіда, тести, диспути, ігри та дискусії.

Дослідження показало, що використання засобів сучасних технологій Інтернет-ресурсів разом із новими педагогічними розробками значно підвищує ефективність навчання, при цьому зростає формування інформаційної грамотності майбутніх фахівців. Отже, дослідно-експериментальна робота підтверджує наші теоретичні припущення, а розроблена технологія може бути використана щодо дисципліни «Німецька мова» для підвищення ефективності процесу навчання та формування інформаційної грамотності учнів.

ВИСНОВКИ

У державному освітньому стандарті з іноземної мови передбачається як мета навчання оволодіння іноземною мовою як мінімум на рівні елементарної компетентності в говорінні, аудіювання, письмі та просунутій комунікативній компетентності в читанні. У навчальному процесі формування та розвиток навичок та умінь щодо використання німецької мови здійснюється у взаємозв'язку у всіх видах мовної діяльності. Учні повинні оволодіти продуктивними навичками та вміннями, здатністю варіювати та комбінувати вивчений мовний матеріал у мовленні при вирішенні конкретних комунікативних завдань у стандартних ситуаціях спілкування. Рівень сформованості комунікативної компетентності у говорінні залежить від якості оволодіння його лексичною та граматичною сторонами, а точніше різноманітними діями з мовним матеріалом, що призводять до формування умінь та навичок, починаючи від найпростіших до вироблення міцних автоматизмів та складних творчих умінь. Інтернет-ресурси допомагають швидко та ефективно освоїти сприйняття усного мовлення, поставити правильну вимову та навчити побіжному говоренню. Одним із шляхів підвищення рівня продуктивного володіння німецькою мовою є використання на заняттях комп'ютерних технологій.

Узагальнюючи досвід застосування інтернет-ресурсів, можна зробити висновки: вони прискорюють процес навчання; сприяють різкому зростанню інтересу учнів до предмета; покращують якість засвоєння матеріалу; дозволяють індивідуалізувати процес навчання; дають змогу уникнути суб'єктивності оцінки.

Інтернет-ресурси дозволяють здійснити доступ до інформації, що є на сайтах у момент звернення до нього, з іншого - цілеспрямовано обмінюватися інформацією, розсилаючи її за допомогою електронної пошти до різних регіонів

та країн. Можливість роботи в мережі інтернет відкриває перед викладачами німецької мови та учнями нові перспективи для творчого розвитку особистості, накопичення досвіду, самостійного здобуття знань, найчастіше повніших, а іноді й відмінних від наданих у друковано-виданих підручниках та довідкових матеріалах. Крім того, різноманітність навчальної інформації та різноманітність форм її подання дає викладачеві німецької мови можливість пошуку надієвіших шляхів її використання у процесі навчання. Можлива різноманітність форм подання навчальної інформації створює сприятливі умови для вивчення, тренування та вдосконалення мовних умінь та навичок володіння німецькою мовою. Інтернет створює унікальну можливість для учнів, які вивчають німецьку мову, користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, тобто вона створює природне мовне середовище. Таким чином, інформаційно-комунікаційні технології та Інтернет надають додаткові можливості вдосконалення процесу навчання.

У наш стрімкий час, викладач повинен володіти сучасними технологіями і користуватися ними на заняттях. За допомогою таких технологій досягається оволодіння знаннями, вміннями та навичками, відбувається формування світогляду учнів та розвиток їх здібностей. Зараз уже всі розуміють, що сучасні інформаційні та телекомунікаційні технології мають колосальні навчальні можливості та не менш вражаючі послуги. На даний момент існує велика кількість Інтернет-сайтів для викладачів німецької мови. На таких сайтах можна знайти готові уроки, газетні статті, різноманітні тематичні тексти, вправи, граматичні пояснення, аудіо книги. Розділи включають останні посилання на Інтернет-сторінки, розподілені на дві групи для викладачів та учнів. На нашу думку, викладач німецької мови повинен постійно підвищувати свій педагогічний рівень для того, щоб він зміг навчити та допомогти учневі надалі стати висококваліфікованим фахівцем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арванітопуло Е.Г. Реалізація проектної методики навчання іншомовного спілкування в середній школі. *Іноземні мови*. 2005. № 4. С. 3-11.
2. Аскоянц П. Г., Чекаль Г. С., Сердюков П. І. Основи методики створення та застосування комп'ютерних програм у навчанні іноземних мов. Київ: КДПШМ, 2004. 108 с.
3. Баранова С. В. Електронні засоби навчання у викладанні філологічних та перекладацьких дисциплін. *Філологічні трактати*. Т.7. Вип. 2. Суми: Сумський державний університет, 2013. С. 53-59.
4. Беляева Л. А. Презентація PowerPoint и ее возможности при обучении иностранным языкам. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 4. С. 36-41.
5. Биков В, Литвинова С. Корпоративні соціальні мережі як об'єкт управління освітньої соціальної системи. *Інформаційні технології та засоби навчання в професійній підготовці майбутніх фахівців*. 2016. № 2. С. 68-76.
6. Бистрова Ю. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1. С. 27-33.
7. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови*. 2012. №2 (70). С. 19-30.
8. Бондаренко О., Струк Т. Основні напрямки покращення підготовки перекладачів на базі ВНЗ. *Зміст підготовки перекладачів та сучасні вимоги професії*: наук.-практ. конф. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. С. 7-14.
9. Буздуган О.А. Використання мультимедійних засобів навчання в контексті осучаснення процесу викладання іноземної мови. *Наука і освіта*. 2015. № 2. С. 10-15.
10. Ващило О. Організація дистанційного навчання майбутніх філологів в умовах пандемії COVID-19. *Іноземні мови*. 2021. № 3. С. 11-18.

11. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови: тематичний збірник праць. Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне: РОППО, 2013. 29 с.
12. Вишневецький О.І. Методика навчання іноземних мов: навч. посіб. К.: Знання, 2011. 206 с.
13. Волошинова Л. Вивчаємо мову зорових образів: Аудіовізуальні технології у стратегіях мовної підготовки старшокласників. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2006. № 5. С. 72-77.
14. Воробьева О. С. Использование художественного фильма на уроке немецкого языка в старших классах. *Иностранные языки в школе*. 2007. № 1. С. 59-61.
15. Гаврилюк Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. Вип. 41. С. 240-244.
16. Гальскова Н.Д., Никитенко З.Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. М.: Академия, 2008. 336 с.
17. Гриценко В.И., Манако А.Ф. Педагогическое проектирование электронных учебников и дистанционных курсов, поставляемых через Интернет. Учебное пособие. К.: Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій і систем НАН та МОН України, ТОВ «Вітус». 2002. 123 с.
18. Грітченко І. А. Використання Інтернет-технологій у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови у ВНЗ. Умань: СПД Жовтий, 2014. 72 с.
19. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю., Уманець В.О. Інноваційні технології у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,*

- проблеми*: зб. наук. пр., Київ-Вінниця: ТОВ фірма Планер, 2018. Вип. 51. С.11-15.
- 20.Денисенко І., Тарасюк А. Особливості навчання іноземної мови в умовах співпраці в контексті вищої освіти. *Іноземні мови*. 2020. № 3. С. 18-23.
- 21.Жук Ю.О. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія. За ред. Бикова В.Ю., Жук Ю.О., Овчарук О.В., та ін. Київ: Атіка, 2005. 252 с.
- 22.Журавель О. А. Використання інноваційних технологій на уроці німецької мови. *Deutsch. Methodik*. 2005. Juli. № 13 (69) С.5.
- 23.Зеликовская Е.А. Степаненко Е.И. Развитие межкультурной коммуникации, использование облачных технологий как инновационные компоненты методики преподавания иностранных языков. *Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземних мов як чинник забезпечення дієвості знань*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків: РВВ ХТЕІ КНТЕУ, 2016. С.181-184.
- 24.Івлева К., Рейда О., Гулієва Д. Впровадження технології розвитку критичного мислення у процесі викладання іноземної мови у вищій школі. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 23-29.
- 25.Ігнатенко В. Використання сучасних інформаційних технологій у підготовці майбутніх філологів. *Іноземні мови*. 2020. № 1. С. 37-42.
- 26.Квасова О. Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмінь. К.: Ленвіт, 2009. 119 с.
- 27.Коваленко О. М. До питання інноваційної концепції навчання іноземних мов. *Іноземні мови в навчальних закладах*. 2008. № 1. С. 8-10.
- 28.Комар О. В. Викладання за інтерактивними технологіями. Рідна школа. 2006. № 5. С. 23-25.

- 29.Красильникова В. А. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учебное пособие. М.: ООО «Дом педагогики», 2006. 231 с.
- 30.Литвинова С. Компонентна модель хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий вісник. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* Ужгород: УЖНУ, 2015. Вип. 35. С. 99-107.
- 31.Майер Н.В., Устименко О.М. Практикум з методики використання сучасних засобів, методів і технологій навчання іноземних мов і культур: навч. метод. посіб. для самост. роботи студентів магістратури. Київ: Ліра, 2018. 100 с.
- 32.Манак А.Ф. Еволюція та конвергенція інформаційних технологій підтримки освіти та навчання. *Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища: збірник праць VI міжнародної конф.* (м. Київ, 22-23 листопада 2011 р.). К.: МННЦ, 2011. С. 20-35.
- 33.Мартиненко О., Шевелько К. Критерії відбору навчальних онлайн-платформ для підготовки майбутніх перекладачів. *Іноземні мови.* 2021. № 1. С. 52-57.
- 34.Мельник А.І. Особливості формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності студентів немовних вишів на основі особистісно-діяльнісного підходу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія: Філологічна. 2016. № 61. С. 186-189.
- 35.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ.класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. За загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2013. 590 с.
- 36.Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підручник. Упоряд. Л.С.Панова, І.Ф.Андрійко, С.В.Тезікова та ін. К.: ВЦ «Академія», 2010. 328 с.

37. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання: зб. наук. праць, К: Ленвіт, 2003. 273 с.
38. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): Навчальний посібник. К.: Ленвіт, 2008. 285 с.
39. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови*. 2001. № 1. С. 50-56.
40. Ніколаєва С.Ю. Сучасні підходи до реалізації міжкультурної іншомовної освіти. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2018. № VI (66). Issue 162. P. 31-37.
41. Нісімчук А., Падалка С., Шпак О. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. К.: Просвіта, 2000. 367 с.
42. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах. За ред. Ю. М. Богачков, В. Ю. Биков, О. П. Пінчук, А. Ф. Манако та ін. К., 2011. 203 с.
43. Паламарчук В. Ф. Барановська О. В. Педагогічні технології навчання в умовах нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 3. С. 60-66.
44. Паршикова О. Паустовська М. Застосування прийомів театральної педагогіки у навчанні елементарного німецькомовного спілкування учнів початкової школи. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 36-42.
45. Пассов Е. И. Методика как теория и технология иноязычного образования. Елец: ЕГУ им. И.А.Бунина, 2010. 543 с.
46. Пассов Е.И., Кузовлєва Н.Е. Урок иностранного языка. Ростов н/Д: Феникс. М.: Глосса-Пресс, 2010. 640 с.
47. Писанко М. Віртуальне навчальне середовище ІVУ як засіб фахової підготовки усних перекладачів. *Іноземні мови*. 2021. № 1. С. 46-51.
48. Пономарьова О.І. Організація роботи студентів на практичних заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах. *Педагогіка формування*

- творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі. 2009. № 5. С. 142-147.*
49. Практикум з методики викладання німецької мови. Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2007. 287 с.
50. Рапуто А. Г. Информационные технологии в обучении визуальной грамотности. *Информатика и образование. 2007. № 11. С. 110-118.*
51. Редько В. Г., Карп С. І., Кохан О. В. Дидактико-методичні принципи формування змісту електронних навчально-методичних комплектів з іноземних мов. *Проблеми сучасного підручника: зб. наук. Праць. Гол. ред. В. М. Мадзігон. Київ: Педагогічна думка, 2006. Вип. 6. С. 51-56.*
52. Рекомендації ЮНЕСКО про політику в області мобільного навчання UNESCO. URL: <http://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214738.pdf> (дата звернення: 21.01.2021).
53. Робота з мультимедійною дошкою: навч.-метод. посіб. Упоряд. В.В. Лапінський. К: Шкільний світ, 2008. 112 с.
54. Свиридюк В. Комплекс вправ для формування у студентів-філологів навичок і вмінь розуміння варіантів німецької мови у процесі читання. *Іноземні мови. 2021. № 2. С. 36-43.*
55. Скліренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування навичок і вмінь. *Іноземні мови. 2009. № 5. С. 3-11.*
56. Скрипник Н. Про використання методів мобільного навчання при вивченні іноземної мови у немовних ЗНО. *Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2019. № 2. С. 274-278.*
57. Спіцин Є., Черниш В. Особливості практичної педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у країнах Західної Європи. *Іноземні мови. 2021. № 3. С. 51-59.*

58. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія. Під загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2015. 444 с.
59. Устименко О. Порівняльний аналіз технологій традиційного та проєктного навчання іноземних мов і культур учнів закладів загальної середньої освіти. *Іноземні мови*. 2020. № 2. С. 47-52.
60. Устименко О.М. Проектна компетентність майбутнього вчителя іноземних мов і культур у контексті сучасної освітньої парадигми. *Іноземні мови*. 2019. № 1. С. 30-40.
61. Устиченко С. Формування навичок критичного мислення через призму розуміння міжкультурних цінностей. *Іноземні мови*. 2021. № 2. С. 66-70.
62. Федоренко Ю. П. Формування комунікативної компетенції старшокласників на сучасному етапі. *Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка*. Випуск 2. Серія «Педагогічні науки». Полтава, 2004. С. 82-87.
63. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностноориентированной парадигмы образования. *Ученик в обновляющейся школе: сборник научных трудов*. Под ред. Ю.И. Дика, А.В. Хуторского. М.: ИОСО РАО, 2002. С.135-157.
64. Adib Haj Bagheri M. Bartsch effectiveness of power point presentation in lectures. *Computers and Education*. 2010. № 41. P. 77-86.
65. Alwi N.F., Sidhu G.K. Oral presentation: self-perceived competence and actual performance among UiTM Business Faculty students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2013. № 90. P. 98-106.
66. Вааке, Dieter. *Medienpädagogik*. Tübingen: Niemeyer, 2007. 105 s.
67. Баранова С.В. Translation vs Distance Learning. *Електронні засоби та дистанційні технології для навчання протягом життя: тези доповідей X*

- Міжнародної науково-методичної конференції, м. Суми, 13-14 листопада 2014 р. Суми: Сумський державний університет, 2014. С. 16-17.
68. Bernward, Hoffmann Medienpädagogik. Eine Einführung in die Theorie und Praxis. Paderborn: Ferdinand Schöningh, 2003. 471 s.
69. Butt A. Student Views on the Use of a Flipped Classroom Approach: Evidence from Australia (2014). *Business Education and Accreditation*. 2014. V. 6 (1). P. 33-43.
70. Caro K., Rosado N. Lexis, lexical competence and lexical knowledge: a review. *Journal of Language Teaching and Research*. 2017. № 8(2). P. 205-213.
71. Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment. Companion Volume with new descriptors. Strasbourg: Council of Europe, 2018. 235 p.
72. Das Kaleidoskop des Goethe-Instituts. URL: <http://www.goethe.de/z/50/alltag/m enue.hfm>.
73. Donath R. Deutsch als Fremdsprache. Projekte im Internet. Stuttgart: Klett, 2001. 187 s.
74. Duff P.A. Language socialization into academic discourse communities. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2010. № 30. P. 169-192.
75. Girard T., Pinar A., Trapp P. An exploratory study of class presentations and peer evaluations: do students perceive the benefits? *Academy of Educational Leadership Journal*. 2011. № 15(1). P. 77-93.
76. Hayward L. Assessment is learning: The preposition vanishes. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*. 2015. № 22(1). P. 27-43.
77. Hede T. Multimedia effects on learning: Design implications of an integrated model URL: <http://www.ascilite.org.au/aset-archives/confs/2002/hede-t.html>. (дата звернення: 20.02.2021)/
78. Hovane M. Teaching presentation skills for communicative purposes. *Kansai University Foreign Language Education Forum*. 2009. № 8. P. 35-49.

- 79.Krasulia A. Blended Learning: Advantages and Disadvantages in the EFL Classroom. *Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції*, м. Суми, 23-24 листопада 2017 р. Суми: СумДУ, 2017. С. 220-224.
- 80.Mackenzie J., Lachlan & Hannay M. Developing lexical competence: a computer-assisted, text-based approach. *Cauce: Revista de filología y su didáctica*. 2001. № 24. P. 541-564.
- 81.Mayer R.E. Multimedia learning. United Kingdom: Cambridge University Press, 2001. 210 p.
- 82.Mayer R.E. The promise of multimedia learning: Using the same instructional design methods across different media. *Learning and Instruction*. 2003. № 13. P. 125-139.
- 83.Melnyk A.I. Oral presentation in the foreign language university medium. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови»*, м. Київ, КНЛУ, 20-22 березня, 2019. Київ: Вид. центр КНЛУ. С. 551-553.
- 84.Melnyk A. Using multimedia presentation in the foreign language classroom to form tertiary students' oral presentation competence. *Іноземні мови*. 2019. № 4. С. 38-48.
- 85.Schlieszeit, Jürgen Mit Whiteboards unterrichten. Das neue Medium sinnvoll nutzen. Weinheim und Base: Betz Verlag, 2011. 192 s.
- 86.Syam Choudhury, Anindya. Second/Foreign Language Lexical Competence: Its Dimensions and Ways of Measuring it. *Imanager's Journal on English Language Teaching*. 2015. № 5. P. 34-42.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЛАН-КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Тема: Gesundheit. Здоров'я.

Грамматика: Модальне дієслово «Sollen-повинен».

Мета:

1. Пояснити нову тему; засвоїти основні правила використання модального дієслова та його відмінювання; закріпити нову тему за допомогою Інтернет-технологій.
2. Прищепити навички роботи з Інтернетом для вивчення німецької мови та виховати у школярів дбайливе ставлення до обладнання.
3. Розвинути здатність швидко сприймати інформацію.

Апаратне забезпечення: Комп'ютер із виходом в Інтернет, миша.

Програмне забезпечення: сайт www.hueber.de/schritte-international.

Наочний посібник: підручник німецької мови «Schritte International»

Час: 45 хв.

Хід заняття:

1. Організаційна частина (3 хв)

Школярі входять до комп'ютерного класу за дзвінком. Школярі займають робочі місця, готуються до роботи, перевіряю присутність школярів за списком.

- GutenTag!
- Wie geht es Ihnen?
- Gut, schlecht, super,toll.
- Der wievielte es heute?
- Wer fehlt es heute?

- Wie ist das Wetter heute?
- Was war die Hausaufgabe?

2. Перевірка знань, отриманих на попередньому занятті (7 хв.)

Проводжу перевірку знань, отриманих на попередньому занятті шляхом опитування школярів: Відповідно до програми, попередня тема була присвячена модальному дієслову «dürfen-дозволяти». Задаю питання: (орієнтовні):

1. Як перекладається модальне дієслово «dürfen».
2. Поясніть, у яких випадках вживається дієслово «dürfen» і наведіть приклади.
3. Який порядок слів має бути в реченні?
4. Проспрягайте дієслово «dürfen».

3. Повідомлення теми та мети заняття (2 хв). Тема нашого заняття – «Модальне дієслово «sollen-повинен». Ви повинні навчитися відмінювати це дієслово і вміти правильно вживати його у розмові.

4. Пояснення нового теоретичного матеріалу, закріплення нових знань. (28 хв).

Я приступаю до пояснення нового матеріалу.

Сьогодні ми з Вами познайомимося з ще одним модальним дієсловом.

Як Ви вже знаєте, модальні дієслова виражають не саму дію, а ставлення будь-якої особи до дії чи стану, вираженого інфінітивом знаменного дієслова. Дієслово «sollen» перекладається українською мовою - бути зобов'язаним (на думку когось). Виражає в результаті розпорядження іншої особи вимогу, зобов'язання, заборону. Це розпорядження дещо сильніше за прохання, воно може бути, і не виконане через відсутність внутрішнього переконання. В українській мові дієслову «sollen» може відповідати дієслово «слід»,

«потрібно». При відмінюванні тільки у цього дієслова у теперішній час не змінюється коренева голосна. Зверніть увагу, що у дієслова відсутні особисті закінчення у першій та третій особі. У реченні модальне дієслово входить до складу складеного дієслівного присудка, при цьому в реченні з прямим порядком слів модальне дієслово ставиться на друге місце, а інфінітив знаменного дієслова - на останнє.

Заперечення «nicht» ставиться перед знаменним дієсловом.

Відмінювання дієслова «sollen»

ich soll- я повинен	wir sollen- ми повинні
du sollst - ти повинен	ihr sollt – ви повинні
er soll- він повинен sie soll – вона повинна	sie sollen- вони повинні
	Sie sollen – Ви повинні

z.B. Ihr sollt jetzt nicht sprechen. Ви не повинні (вам не слід) зараз розмовляти.

Sie sollen diesen Artikel auf Russisch übersetzen. Вони повинні (Вам потрібно) перекласти цю статтю російською мовою.

Переходжу до основної частини мого заняття – закріплення нової теми за допомогою Інтернет-технологій.

За моєю командою школяри включають комп'ютер. Підключаємось до мережі Інтернет та виходимо на сайт www.hueber.de/schritte-international. Знаходимо розділ Lernen - Online - Übung zu Band 2.

Lektion 10, Übungen 6.

Завдання: поставте у правильній формі дієслово «sollen».

Ergänzen Sie «Sollen».

На моніторі з'являється зображення з написом:

Was sollen wir tun? - Що ми повинні робити?

6a) Der Artz hat mir gesagt, ich ... nicht so viel Schokolade essen.

6b) du ... nicht rauchen.

6c) er ... mehr Sport machen.

6d) Kristina ... im Bett bleiben.

6e) wir ... keinen Kaffee trinken.

6f) ihr ... viel Wasser trinken.

6g) Sie ... nächste Woche wieder kommen.

Lektion 10, Übungen 7.

Завдання: поставте у правильному порядку слова у реченнях з використанням дієслова «sollen». Ordnen Sie die Sätze.

На моніторі з'являється зображення з написом:

Meine Mutter sagt:

7a) früh soil... ich aufstehen

7b)... immer soil die Hausaufgaben machen ich

7c) Ich freundlich ... soil immer sein

7d) Ich essen ... nicht so viel Schokolade soll

7e) anrufen meine Oma soll jeden Tag Ich ...

7f) Ich ins Bett ... gehen soll nicht zu spät

5. Форми поточного інструктування.

Під час виконання учнями вищевказаних вправ слід регулярно обходити робочі місця школярів, проводити поточне інструктування, які можуть бути такими:

фронтальні;

бригадно-ланкові;

індивідуальні.

Фронтальні – для всієї групи; бригадно-ланкові – для групи школярів; індивідуальні – для одного-двох школярів.

6. Підбиття підсумків (5 хв).

Наприкінці заняття слід вказати школярам на поширені помилки, розкрити їх. Учні, що особливо відзначилися, рекомендується оцінити шляхом виставлення оцінок.

Задаю домашнє завдання.

За дзвінком відпускаю школярів із заняття.

ЕЛЕКТРОННІ АДРЕСИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

Назва ресурсу	Посилання
<p>RDU Deutsch – спецпроект Ради німців України, спрямований на активне вивчення німецької мови за допомогою відеоуроків. Ці уроки (для рівнів A1-B1), що їх проводять німецькою носії мови, присвячені здебільшого повсякденним темам.</p>	<p>https://www.youtube.com/channel/UCXrX4MvmmLozpzJi9uBs04A</p>
<p>Курси німецької мови різних рівнів – від елементарного рівня володіння до компетентного знання мови, що розвивають навички читання, письма, знання граматики і вимову.</p>	<p>https://www.dw.com/uk/%D0%B2%D0%B8%D0%B2%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%BD%D1%96%D0%BC%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D1%83/s-9954</p>
<p>Словник слугуватиме водночас навчальним посібником і довідником для усіх зацікавлених. Словник пропонує огляд вимог до даного рівня і необхідних для здачі іспиту B1 лексичних знань. Його можна використовувати також для вправлення і закріплення лексики.</p>	<p>https://www.goethe.de/pro/relaunch/prf/de/Goethe-Zertifikat_B1_Wortliste.pdf?fbclid=IwAR3LJa_J8ryQVkvVXQLq0YyHRHM0Rttf20bg1fpYhIZiJYPmNElapBkCA5uY</p>
<p>У медіатеці можна знайти відеоподкасти колишньої федеральної канцлерки Німеччини Ангели Меркель. Усі відео</p>	<p>https://www.bundeskanzler.de/bk-de/</p>

<p>супроводжують субтитри, а також дублюють аудіо- й текстові версії. Чудова можливість поповнити словниковий запас і залишатися в курсі політичного життя країни.</p>	
<p>Мобільний додаток Duolingo (для IOS та Android) підійде для тих, хто тільки почав вивчати мову.</p>	<p>https://uk.duolingo.com/</p>
<p>Сайт надає змогу вивчати мову за улюбленими піснями. Необхідно вибрати виконавця і композицію, вказати рівень володіння мовою і слухати, намагаючись заповнити пропуски в тексті.</p>	<p>https://lyricstraining.com/app?nr=1&~channel=web&~feature=redirect&~campaign=none&ref=https%3A%2F%2Flyricstraining.com%2F</p>
<p>„Deutsch für Dich“ від Goethe-Institut! Навчальні матеріали за рівнем володіння мовою і темами. На форумі можна знайти поради щодо навчального процесу і поділитися ними з іншими користувачами.</p>	<p>https://www.goethe.de/prj/dfd/de/home.cfm</p>

Наведені вище адреси представляють лише невеликий вибір веб-сторінок Інтернет-ресурсів, що пропонуються для вивчення німецької мови.